

**ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

ESRA KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşulu ile teslim tarihinden itibaren 36 (otuz altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Esra

Soyadı : KAYA

Bölümü : Mesleki Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi : .../.../2019

TEZİN

Türkçe Adı: Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşleri

İngilizce Adı: The Views Of Middle School 8.Th Grade Students And Teachers Towards Visual Arts Course

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Esra KAYA

İmza: ...

JÜRİ ONAY SAYFASI

Esra KAYA tarafından hazırlanan “Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’n da Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Canan DELİDUMAN

KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Bu tezini kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu

Onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Başkan: Prof. Dr. Yusuf BUDAK

(Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Bu tezini kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu

Onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Üye: Doç. Dr. Mehtap BİNGÖL

(Temel Sanat Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Bu tezini kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu

Onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Tez Savunma Tarihi: .../.../2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için geçerli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Enstitü Müdürü

Aileme...

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma sürecinde öncesinde ve sonrasında bilgisini, anlayışını, ilgi ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Canan DELİDUMAN'a, araştırmamda bilgi ve deneyimleriyle beni aydınlatan araştırmanın ölçekleri kısmında her türlü destek veren Prof. Dr. Yusuf BUDAK' a, tezimde bana her türlü desteği sunan Doç. Dr. Mehtap BİNGÖL 'e ve araştırmanın her aşamasında bana maddi manevi her türlü destekte bulunan aileme ve eşime çok teşekkür ediyorum.

Esra KAYA

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Esra KAYA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos, 2019

ÖZET

Kültürümüzün önemli bir parçası olan sanatın değerinin anlaşılması; tarihsel dokuyu koruyan, milli ve manevi değerlerimize sahip çıkan, bunu gelecek kuşaklara aktaran bireyler yetiştirmek bakımından önemli görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin ve bu okullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bakış açılarını belirlemek, öğrencilerin ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları problemleri incelemektir. Araştırmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara'nın Keçiören ilçesinde bulunan 4'ü devlet okulunda 461 öğrenci ile 4'ü özel okullarda öğrenim gören 155 öğrenci olmak üzere toplamda, 616 öğrenci katılmıştır. 4'ü özel ve 4'ü devlet okullarındaki görsel sanatlar öğretmenlerine de anket uygulanmıştır. Veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yöntem olarak, betimsel yöntem ve genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin, görsel sanatlar dersine ayrılan 40 dakikalık sürede yaptıklarını yetiştiremedikleri, ayrıca devlet okullarında sınıfların kalabalık olmasının öğrencilerin derse olan motivasyonlarını düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Devlet ve özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin, görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha önemli gördükleri tespit edilmiştir. Gerek devlet gerekse özel okullarda öğrenim gören öğrenciler,

görsel sanatlar dersini yetenek dersi olarak görmektedirler. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin, görsel sanatlar dersinde, genellikle lise giriş sınavına yönelik test çözdükleri tespit edilmiştir. Öğrenci aileleri ise, görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel dersleri önemsediklerini belirtmişlerdir. Devlet okullarında görev yapan öğretmenler, okullardaki atölye eksikliğinin öğrencileri olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak sanat eğitim programlarının, istenilen hedeflere ulaşılabilmesi ve sanat eğitimi adına nitelikli sonuçlar alınabilmesi için okullarımızda uygun ortam ve şartların oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler : Görsel Sanatlar, LGS, SBS,
Sayfa Adedi : 91
Danışman : Prof. Dr. Canan DELİDUMAN

THE VIEWS OF MIDDLE SCHOOL 8.TH GRADE STUDENTS AND TEACHERS TOWARDS VISUAL ARTS COURSE

(Master Thesis)

**ESRA KAYA
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES**

August, 2019

ABSTRACT

Understanding the value of art as an important part of our culture; it is considered important in terms of educating individuals who protect historical texture, protect our national and spiritual values and transfer this to future generations. The aim of this study is to determine the perspectives of middle school 8.th grade students and visual arts teachers working in these schools and to examine the problems faced by the students and teachers in the visual arts course. In the 2017-2018 academic year, a total of 616 students, including 461 students in 4 public schools and 155 students in 4 private schools, participated in the study. Visual arts teachers in 4 private and 4 public schools were surveyed. Data were analyzed using SPSS statistical package program. Descriptive method and general screening model were used as methods. In the study, it was concluded that the students who were educated in public schools could not educate their activities in the 40-minute period allocated to the visual arts course, and that the crowded classes in the public schools decreased the motivation of the students. It has been determined that students in public and private schools consider numerical and verbal lessons more important than visual arts. Students studying in both public and private schools regard visual arts as a talent course. It was determined that the students studying in the private school generally solved the test for the high school entrance exam in the visual

arts class. On the other hand, the families of students stated that they care about numerical and verbal lessons rather than visual arts. Teachers working in public schools stressed that the lack of workshops in schools affected students negatively. Based on the results of the research, it is necessary to establish appropriate environments and conditions in our schools in order to achieve the desired goals and obtain qualified results in the name of art education.

Keywords : Visual Arts, LGS, SBS
Number of Pages : 91
Advisor : Professor Dr. Canan DELİDUMAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	4
Araştırmanın Amacı.....	6
Araştırmanın Önemi	7
Varsayımlar	8
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
Türkiye’de Sanat Eğitimi	9
Türkiye’de Uygulanan Sanat Eğitim Programları.....	10
1992 İlköğretim Kurumları Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	11
2006 İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı.....	13
Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları.....	15
Görsel Sanatlar Öğretim Programı ve Uygulamalar	15
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın Yapısı	16

Görsel İletişim ve Biçimlendirme.....	16
Kültürel Miras.....	17
Sanat Eleştirisi ve Estetik.....	18
Görsel Sanatlar Dersi.....	19
Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları.....	19
Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri.....	21
Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Alanları.....	21
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme.....	22
Görsel Sanat Kültürü.....	22
Müze Bilinci.....	22
Okullarımızda Görsel Sanatlar Dersinin İşlenişine Yönelik Sorunlar.....	23
Görsel Sanatlar Dersinin Yetenek Dersi Olduğu Yönündeki Algı.....	24
Lise Giriş Sınavlarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması.....	25
Öğretmenlerin Davranışlarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması.....	26
Görsel Sanatlar Dersine Ayrılan Süreden Kaynaklı Sorunlar.....	27
Veli, Öğretmen, İdarecilerin Sanat Eğitime Bakış Açılarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması.....	28
Okulların Fiziki Yapılarının Görsel Sanatlar Dersine Etkisi.....	29
Ekonomik-Bürokratik-Politik Nedenlerin Görsel Sanatlar Dersine Etkileri...	29
BÖLÜM III	31
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	31
BÖLÜM IV	35
YÖNTEM.....	35
Araştırmanın Modeli.....	35
Evren ve Örneklem	35
Verilerin Toplanması	36
Verilerin Analizi	36
BÖLÜM V	38
BULGULAR VE YORUMLAR.....	38
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51

BÖLÜM VI	56
SONUÇ VE ÖNERİLER	56
Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	56
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	59
Öğrenci Görüşleri İle İlgili Öneriler	61
Öğretmen Görüşleri ile İlgili Öneriler	63
KAYNAKÇA	64
EKLER	69
EK:1 Öğrenci Bilgilendirme Formu	70
EK:2 Öğrencilere Yönelik Anket	71
EK:3 Öğretmen Bilgilendirme Formu	72
EK:4 Öğretmenlere Yönelik Anket	73
EK:5 Araştırma İzin Belgesi	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1992-1993 İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi... ..	12
Tablo 2. 1994-1995 İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi.....	13
Tablo 3. 2007 Yılı İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi.....	14
Tablo 4. 2017 Yılı İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Görsel Sanatlar Dersi....	15
Tablo 5. Görsel Sanatlar Öğretim Programı Uygulama Alanları	16
Tablo 6. Örnekleme Giren Öğrencilere İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	38
Tablo 7. Örnekleme Giren Öğretmenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	39
Tablo 8. Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	40
Tablo 9. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	51

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
LGS	Lise Giriş Sınavı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Erinç (1995)' ın belirttiği üzere, Picasso; “Sanat ne değildir ki, ya da bilseydim onu kendime saklardım” (s.29) demiştir. Ünlü düşünüre yöneltlen sorunun yanıtını iki şekilde yorumlamak yerinde olur. Sanatın kalıplaşmış bir yanıtı yoktur veya herkesin kendine özgü bir sanat anlayışı vardır. Kimse birbirini bu alanda etkileyemez, özellikle sanatçının kendisini etkileyemez.

Sanat, insanın duygu ve düşüncelerinin ifade şekli, yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkartan, özel bir alanı temsil etmektedir, insanın duygu ve düşünceleri estetik beğenileri birbirlerinden farklı özellik göstermesinden ötürü her bireyin sanata yönelik tanımları da kişiden kişiye değiştiği söylenebilir.

Sanatın tek bir tanımını yapmak mümkün görünmemektedir. Sanat tartışmaya açık bir kavramdır. Hiç kimse bu teorilerden yalnız bir tanesinin doğru olduğunu iddia edemez. Böyle bir durumun söz konusu olması estetiğe aykırı bir durumdur. Çünkü herkesin estetik beğeni anlayışı birbirinden farklı özellik göstermektedir. (Boydaş, 1996, s.8)

Peki, sanat ilk nasıl ortaya çıkmıştır? Bunun cevabını ise insanoğlunun ilk çağlardan bu yana mağara duvarlarına çizdikleri resimlerle, yaptıkları heykellerle, kullandıkları eşya ve aletlerle mekâna kendinden bir iz bırakma eğilimde olduğunu göstermektedir. Bunlara biz direk sanat yapıtları demesek de sanata yönelik yapılan aktiviteler diyebiliriz. Bu aktiviteler bireye haz alma noktasında büyük mutluluk verdiği söylenebilir; artık insan bu yolla kendini ifade etme imkânı bulmuştur (MEB, 1997, s. 12). Bu durum sanatın, insanın antik dönemden günümüze değin bireyin kendini dışa vurma çabasından kaynaklanan doğal bir süreç olarak karşımıza çıktığını göstermektedir. Günümüzde ise değişik alanlarda daha özgün eserler ve yapıtlarla kendini göstermektedir. Örneğin, hepimizin bildiği dünyada, belirli bir amaca hizmet eden

çok güzel birçok yapı vardır bunlardan bazıları, gerçek anlamda bir sanat yapısıdır. Bu yapıları mabet yeri, eğlence yeri veya konut olarak kullanan kimseler, onları özellikle işe yararlılık ölçülerine göre değerlendirirler. “Bunun dışında, ayrıca yapının tasarım ölçütlerine göre değerlendirip, oranlarını kendi beğenilerine yakın bulabilirler ve yapıyı, yalnız kullanılma açısından değil, aynı zamanda onu sanatsal değer biçen başarılı mimarın çabaları olarak görebilirler. Geçmişte, resim ve heykel sanatına karşı bakış açısının genelde bundan pek farkı yoktur. Bu sanat dallarında ortaya çıkartılan ürünler, sadece sanat yapısı değil, belirli görevleri olan objeler sayılırlardı” (Gombrich,1997-1999, s. 39).

İlk çağlardan bu zamana kadar yapıla gelmiş bu eserler, bize insanın hangi çağda ve hangi koşullarda olursa olsun resim, mimari, heykel ve el sanatları olarak, daima bir şeyler üretmeye çalıştığını gösterir. Bu durum kültürlerin gelişmesini ve toplumların ilerlemesini sağlar (MEB, 1997, s.12). Kişinin çevresinde edindiği algılar, kavramlar ve imgelerin tasvir edilmesi, his ve merak duygusu, düşüncelerini dile getirme isteği, kişinin kendisini ifade etme şeklidir (Artut, 2009, s.3). Duygu ve düşüncelerini yansıtmaya isteği, kendiliğinden ortaya çıkan doğal bir süreçtir. Birey ise bunu sanat aracılığıyla gerçekleştirir. Sanat aracılığıyla insanın kendini ifade etme ihtiyacı bireyin yaşamından edindiği deneyimlerle, günümüzde ise okullarımızda verilen planlı ve programlı bir şekilde sanat eğitimiyle gerçekleştirilmektedir.

Genel eğitim sistemi, kişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan yapısıyla topluma faydalı bireyler yetiştirmeyi amaç edinir. Sanat eğitimi ise genel eğitim sistemi içerisinde bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmesini sağlar. Bireyin görsel algılarını, estetik beğenilerini geliştiren, milleti millet yapan unsurların başında gelen kültürün bir ögesi olan sanatı gelecek kuşaklara aktaran yapısıyla önemli bir yere sahiptir.

Görsel sanatlar eğitiminin sanata bakışı, algılayışı estetik duyguların gelişmesi ve insanın çevreyle ilişkisinin düzenlenmesine ve daha mutlu bir yaşam sürdürülmesi adına önemli olduğu söylenebilir.

Genel eğitimin önemli bir alanı olan sanat eğitimi ise bireyin;

- Duygu ve düşüncelerimizi zenginleştirmeyi,
- Bireyin duygularını düşüncelerini hayallerini özgürce ifade edebileceği yol ve yöntemleri göstermeyi,
- Tarihsel dokuyu ve doğal çevreyi, bütün canlı cansız varlıklarıyla doğayı tanımayı,

- İçinde yaşadığı toplumu anlamayı ve anlamlandırmayı
- Özünde bulunan gizil güçleri keşfetmeyi, kendini tanımayı böylece bireyi dengeli bir kişi haline getirmeyi hedefler (MEB, 2010, s.7).

Sanat eğitimi önemlidir ve tüm toplumlar için gereklidir. Herbert Read'e göre "sanat, hayata uygulanan öyle bir düzendir ki o olmadan toplumlar dengelerini sağlayamazlar". Fischer'e göre ise "sanat, insanın ilk toplu yaşama dönemlerinde doğanın gizli gücüne karşı genç insanın en büyük etken aracı ve yardımcısı olmuştur" (Arısoy, 1994, s.4).

Karayağmurlar (1991)' ın belirttiğı üzere "sanat eğitimi insanı özgürleştiren, kişinin kendisini ve çevresini tanıyarak yaratıcılığını geliştiren bir eğitim biçimidir. Bireyin kendini dışa vurması yaratıcı etkinliklere yöneltmesi, estetik beğeni kazandırması ve hobiler oluşturması ile insanları ruhsal doyuma ulaştıran bir eğitimidir" (s. 368). Planlı ve programlı hazırlanarak verilecek sanat eğitimi diğerslerdeki başarıyı da arttırabilir. Diğerslerde, sanat eğitime yönelik kavramların ve uygulamaların kullanıldığında, daha başarılı ve daha kalıcı olduğı görülebilmektedir.

Sanat eğitimi yaşamın her alanında her insanın karşısına çıkacaktır. İnsanın özünün sanata ihtiyacı vardır. Sanattaki estetik olgusu insanın dikkatini çeken baktığı her yerde kişiye büyük bir haz verir. Birey sanattan uzaklaştığında farkında olmadan saldırganlaşır, çevresine ve kendine zarar vermeye başlar. Sanatla uğraşmak, sanat eseri incelemek ve sanat eseri üretmek bireye sakinlik ve mutluluk verir (Eşbulan, 2003, s.7).

Sanat yapmak kişinin yeteneğini ve hayal gücünü geliştirme noktasında önemli bir yere sahiptir. İleri teknoloji ürünlerinin ve çevremizde gördüğümüz çoğı şeyin bir yetenek ve yaratıcı zekânın ürünleri olduğunun göz ardı edilmemesi gerekir. Bunlar tasarım yeteneğine sahip görsel algı ve yaratıcılıkları gelişmiş insanlar tarafından ortaya konmuş birer tasarım harikaları olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

Çevremizde karşılaştığımız insanlar sergiledikleri farklı yetenekleri ile insanların dikkatini çekerler. Bu yetenekli insanlar ortaya çıkardıkları özgün eserler ile diğerslerinden ayrılırlar. Bu kişilere ise biz sanatçı diyoruz. Gıptayla baktığımız bu insanlar bir çaba uğraş ile doğayı taklit ederek geliştirdiğı yeteneklerine farklı yorumlar katarak sanat eseri üretmektedirler. Sanatçının yaptığı eserin beğenilmesi, gıptayla bakılması çabalarının izlenmesi sonucunda kişilerinde sanat eseri ortaya çıkarmak istemesindeki uğraş sanatçının yaptıklarını taklit etmek, öğrenme isteğı sanatın öğrenilebilir bir disiplin alanı olarak yapılandırılması halinde

eğitimine ve öğretimine imkân verecek, ayırt edilebilir bir içeriğinin olduğudur (Özsoy, 2003, s.15).

Sanatın programlı bir eğitim ve öğretim teknikleriyle verildiğinde hayal gücünün ve yeteneğin geliştirilebileceğini bize göstermektedir. Sanat eğitimi ile bireyin estetik beğeniler kazanması, doğayı inceleyerek kendinde farkındalık yaratması, özgün eserler ortaya çıkarması, sanata yönelik istendik davranışlar sergilemesi beklenmektedir. Bu ancak okullarımızda planlı programlı verilen sanat eğitimiyle gerçekleştirilebildiği söylenebilir.

Sanat eğitimi denildiğinde akla ilk gelen okullarda belirli bir eğitim ve öğretim programı doğrultusunda verilen görsel sanatlar dersidir. Sanatı, bireyin değişik alanlarında, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, hayal güçlerini geliştirebilmeleri için uygulanan eğitim öğretim çabalarının bütünü olarak ele almamız gerekir. Sanat eğitimi genel eğitimin içinde zorunlu, kişinin imge ve estetik beğenilerinin geliştirilmesi noktasında bulunması gereken özel eğitim alanıdır. Ancak ülkemiz koşulları ve eğitim programlarına bakıldığında, sanat eğitiminin yeterli olmadığı görülür (Karayağmurlar, 1990, s. 182).

Sanat eğitimi, yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, iraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenilir ortamdır. Eğitimin her kademesinde çalışmalar öğrencilerin yaratıcı düşünce güçlerini ortaya çıkaracak, onları kalıplara sokmayacak özgürce kendilerini ifade edebilecekleri şekilde olmalıdır. Temel amaçları çocuğu görmeye, aramaya sormaya denemeye sonuçlandırmaya alıştırmak olan sanat eğitimi eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir (Buyurgan, 2001, s.9).

Eğitim sistemimiz çağın gereksinimlerine cevap verecek şekilde sürekli yapılandırılmaktadır. Hayata geçirilen sanat eğitim programları da öğrenci merkezli bireyin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alarak hazırlanmıştır. Programların uygulama safhasın da ise eksiklerinin olmasına rağmen sanat eğitimi adına olumlu sonuçlarda alındığı söylenebilir.

Problem Durumu

Toplumda, sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini kavrayamamış bireyler tarafından sanat dersleri, günümüzde genellikle öğrenciyi dinlendirici bir el uğraşı veya hobi gibi değerlendirilebilir. Bireyin eli çalışırken zihinsel becerilerinin de çalıştığı göz ardı edilmektedir. Oysaki sanat dersleri bir el uğraşı, hobi amaçlı insanı rahatlatan bir çabadan daha öte, bireyin görme duyumu ile zihninde şekillendirdiği biçimlerin, duygularıyla ifade bulduğu özel bir alandır. Örneğin Mimar Sinan'ın ustalık eserim dediği, o muhteşem zekâsıyla yaptığı yapıtı Selimiye Cami bize büyük bir medeniyeti hatırlatmakla birlikte derin

bir estetik güzellik taşır. Eserlerini meydana getirirken kullandığı matematiksel, sosyal, kültürel, sanatsal bilgelik, dünyayı kendine hayran bıraktırmıştır. Bu ve bunun gibi estetik kaygılarla yapılmış çevremizde hanlar, hamamlar, kervansaraylar, camiler gibi o kadar çok sanatsal değer taşıyan yapılar var ki bunlar hem kullanım amaçlı hem de sanatsal nitelik taşıyan yapılardır. Müzelerin içerisinde bulunan resim, heykel gibi eserler ise, sanat eseri olarak sergilenmektedir. İnsanoğlunun tarihsel ve toplumsal geleişim süreci içerisinde ortaya koyduğu kalıntıların üzerlerinde bulunan işlemeler, estetik kaygıların yanı sıra, sanatsal düzenleme öğelerini de içerisinde barındıran yapılarıyla yapılmış bizim geçmişle bağımızı kuvvetlendiren kültürel değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum sanatın, bir hobi olmaktan öte, zihinsel, bedensel ve duygusal zekâ ile ilgili bir alanı temsil ettiğini göstermektedir.

Sanatsal değerlerimizle çevremizde karşılaşmamıza, bu yerleri kimi zaman özellikle ziyaret etmemize rağmen toplumun bakış açısının sanat ve sanat eğitimine karşı neden bu kadar zayıf olduğu düşüncesi çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Bu durum okullarımızda nitelikli sanat eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği konusunda çeşitli programların yeniden yapılandırılmasını gerektirmiştir.

Programlı bir eğitim- ğretim süreciyle başlayan ve daha çok öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini  ng ren eğitim ortamında bireyin ilgi ve ihtiyaçlarını, hazırbulunuşluk düzeylerini dikkate alınmadan ve uygun şartlar oluşturulmadan, sanat eğitiminden istendik sonuçların alınması biraz zor görünebilmektedir. Bu bakımdan öğrenme ortamında  ğrenci ve  ğretmeni etkileyen çeşitli olumsuz nedenler sanat eğitiminin etkinliğini zayıflattığı düşünülebilir. Bu durum  ğrenci ve öğretmene olumsuz yansımakta, öğrencide sanat eğitiminin gerekliliğine karşı yeterli bir bilinç oluşturamadığı düşünülebilir. Sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini kavrayamayan birey, estetik beğenilerden yoksun, hayal gücü ve tasarım yetisi gelişmemiş, ulusal değerlerimize sahip çıkmanın önemini içselleştirememiş, bireyler olarak yetiştikleri söylenebilir.

Sanat eğitiminde karşılaşılan bir diğer problemi ise çoğu insan tarafından okullarımızda okutulan görsel sanatlar dersinin genel olarak yetenek dersi olarak algılanması gösterilebilir. Bundan dolaydır ki sosyal bilgiler, matematik ve fen bilgisi dersleri gibi çalışılarak başarılabilecek bir ders olarak değerlendirilmemekte ve sadece yetenekli öğrencilerin başarılı olabileceği bir süreç olarak görülebilmektedir.

Yetenekli, yeteneksiz ya da geçmişlerine bakılmaksızın bütün öğrencilerin görsel sanatların sağladığı eğitim ve anlayışı hak ettiklerini bilmek durumundayız. Gittikçe gelişen teknolojik çevremizde duygusal verilerle beslenmiş, algılama, anlamlandırma, anlama, değerlendirme yeteneği gibi uyarıcılar önemli hale gelmektedir. Bilmeliyiz ki görsel sanatlar bütün öğrencilerin imge ve simge yüklü bir dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için genel eğitim programının önemli bir parçası olmasının çok önemli bir gerekçesidir. Yetersiz program, öğretmen ve son derece sınırlı ayrılan süre ile istenilen etkiye ulaşamayan sanat dersleri, birde yetenekli yeteneksiz öğrenci tartışmalarıyla daha da zayıflatılmıştır (Özsoy,2003, s.51).

Okullarımızda sanat eğitimi bir program dâhilinde veriliyor olsa da yukarda belirtmiş olduğumuz nedenlerden dolayı uygulamada birtakım problemle karşılaşabilmektedir. Özetle bu problemler; görsel sanatlar dersinin genellikle yetenek isteyen bir ders olarak görülmesi, derse ayrılan kısıtlı zamandan (bir ders saati) kaynaklı problemler, okullarda şartlara uygun uygulama yapacak görsel sanatlar dersliklerin olmaması, lise giriş sınavlarının görsel sanatlar dersine olan olumsuz etkisi, okullarımızdaki sınıf mevcutlarının kalabalık olması. Ayrıca öğrenci, diğer branş öğretmenleri, veli, okul idaresinin derse bakış açısı, ekonomik, bürokratik, politik nedenler, öğrenci ve öğretmene olumsuz yansıdığı düşünülebilir. Bu bakımdan görsel sanatlar dersinin işlenişinde ve genel durumdan kaynaklı nedenler problem durumunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın problemi, Ankara ili örneğinde görsel sanatlar dersine ilişkin 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin ve görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda derse ilişkin olumsuz görüşlerin nedenlerinin saptanarak eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda sorunların tespitine yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- **Problem Cümlesi**

Görsel sanatlar dersine ilişkin ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin ve bu okullarda ders okutan görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

- **Alt Problemler**

1. Ortaokul 8.sınıf öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin görsel sanatlar ile ilgili düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırma, ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin ve bu okullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinin saptanarak eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilmektir. Araştırma, sanatı önemseyen duyarlı bireyler yetiştirmek, topluma yol göstermesi açısından yararlılık arz etmektedir. Çalışmanın

amacı, Ankara ili örneğinde görsel sanatlar dersi alan 8.sınıf öğrencilerinin ve görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin düşünceleri doğrultusunda, görsel sanatlar dersi hakkındaki görüşlerini ortaya koyabilmektir. Ayrıca çalışmanın bir diğer amacı, bu görüşler sonucunda görsel sanatlar dersindeki sorunları belirleyebilmek ve eğitim programları geliştirilmesine ışık tutmaktır.

Bu bağlamda;

- Öğretmen tutum ve davranışları,
- Eğitim programıyla ilgili kazanımlar, yöntemler ve konuların düzenlenmesi ve uygulamalar,
- Değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ve toplumsal bakış açının görsel sanatlar dersine karşı olumlu anlamda değiştirilmesine ilişkin öneriler geliştirilmesi temel amaçtır.

Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi, bireyin kişilik gelişiminde önemli etkiye sahip disiplin alanlarından biridir. Bu nedenle okullarımızda nitelikli sanat eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği konusu, sanat eğitim programlarının sorgulanmasına ve çeşitli araştırmaların yapılmasına neden olmuştur. Toplumda, sanat eğitiminin sağladığı duyarlılıktan yoksun bireylerin yetişmemesi adına, dünya ve ülkemiz sanatının gelecek nesillere aktarılması ve öğrencilerimize sanat eğitiminin gerekliliğinin ve öneminin kavratılması önemli bir gerekliliktir. Bu algının kazandırılması, sanat eğitimcilerinin sorumluluğunda değiştirilebilecek etkinlikleri gerektirdiği söylenebilir.

Sanat eğitimi insanın yeteneğini, hayal gücünü, estetik beğenilerini ve görsel algılarını geliştirmektedir. Topluma kültürel değerlerimize sahip çıkma, koruma ve onları gelecek nesillere aktarma bilinci kazandırmaktadır. Bu bağlamda öğrencilere sanat eğitiminin öneminin kavratılması, sanat eğitimi adına okullarımızda uygun şartların oluşturulması gerekliliği, amaçlanmalıdır. Böylelikle kültürümüze, dolayısıyla sanata verilen değerin sürekliliği sağlanmış olur.

Bireylere sanat eğitiminin gerekliliğinin ve öneminin anlatılması, estetik algıları gelişmiş, çevresine karşı duyarlı ve önyargısı olmayan bireylerin topluma kazandırılması anlamında önem taşımaktadır. Ayrıca kültürün önemli bir parçası olan sanatın gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemli görülmektedir. Toplumumuzda sanata karşı duyarlılığın artması, okullarımızda öğrencilere sanatın önemi ve gerekliliğinin tam olarak kavratılmasına

bağlıdır. Planlı ve programlı alt yapısı oluşturulmuş sanat eğitim programları ile ancak başarılı sonuçlar alınabilir.

Bu bağlamda, ortaokul 8. sınıf görsel sanatlar dersi alan öğrencilerin ve öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri, karşılaştıkları problemler dikkate alınarak hazırlanan araştırmada elde edilen bulguların, ileride yapılacak eğitim programlarına destek olması açısından, sanat eğitiminin gereğinin ve öneminin kavranması/kavratılması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Varsayımlar

- Çalışmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin ankete samimi cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim döneminde yapılmıştır. 8.sınıf ortaokul öğrencileri ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleriyle sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma, Gazi Üniversitesi ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversite'sin de görev yapan sanat eğitimcilerinin görüşleri doğrultusunda hazırlanmış anket sorularından elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Görsel Sanatlar: Desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını, seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıf(kategori) (Özsoy, 2003, s.218).

Öğrenci: Eğitim öğretim sürecine katılan birey, eğitilen kişi, bu anlamıyla “öğrenci, eğitim süreci içinde, eğitim-öğretim sürecine dahil olan ve yaşantılar edinen ve bu yaşantı sonucunda, bilişsel, duyuşsal, devinişsel, davranışlar, yanında amaçlı ve olumlu yönde değiştirilmek istenen kişidir” (Küçükahmet,2003, s.13).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye’de Sanat Eğitimi

Ülkemizde Sanayi-i Nefise Mektebi ile ilk kez güzel sanatlara yönelik bir eğitim-öğretim süreci başlamıştır. Günümüzde güzel sanatlar alanında Türkiye’nin hemen hemen her bir bölgesinde bu eğitim-öğretim faaliyetleri, programları gelişerek ve öğretim elemanlarının sayıları artarak devam etmektedir. Dünyada gelişen teknolojiler ile sanatın anlamının, şeklinin ve yorumlarının değiştiği günümüzde, sanata yönelik etkinliklerin doğru bir biçimde algılanabilmesi için sanat eğitiminin gerekliliği her geçen gün artmaktadır. Bu bilinçle ülkemizde de ilköğretimden yükseköğretim programlarına kadar sanat eğitimi programları alanın uzmanları tarafından oluşturulmakta ve bu programların işleyişine yönelik araştırmalar devam etmektedir.

Türkiye’de tüm güçlüklerle rağmen sanat eğitime yönelik yapılan çalışmalar, sayıları yıldan yıla çoğalan güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakülteleri resim -iş eğitimi anabilim dalları ile olumlu gelişmeler göstermektedir. Bu okullarda sanata ve sanatçıya sahip çıkan sanat duyarlılığı kazanmış bireyler yetiştirilerek toplumunda bu alanda eğitilmesi öngörülmüştür. Kendi sanat alanlarında da uzman bu kişiler, sanatı ve sanatçıyı sanat eğitimi önemseyen bireyler olarak topluma yol göstermesi açısından da önemli gelişmelerdendir. Ülke çapında açılan üniversitelerde güzel sanatlar fakültelerininse buna paralel yaygınlaştırılması olumlu görünmektedir. Fakat nitelik açısından bakıldığında önemli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlara karşın varılan nokta iyimser bir yaklaşımla, sanat eğitiminin toplumda gördüğü kabulün bir kanıtı olarak görülebilir (Özsoy, 2003, s.207).

Yaşamın her alanında çevremizde, endüstride, gözümüzün gördüğü her yerde sanata dair birçok şeyle karşılaşmaktadır. Sanatsal bir duyarlılıkla tasarlanmış biçimleri evimizde,

ofisimizde, çoğu kez yanı başımızda bulundurmaktayız; bu bakımdan insan, sanattan istese de uzaklaşamaz, başımızı çevirdiğimiz her yerde karşımıza çıksa da sanat, daha fazla önemsenmek, duyarlılık ve değer görmek ister. Bu nedenle sanat eğitimi bireylere okullarımızda sanat eğitim programları ile belirli amaçlar doğrultusunda verilmektedir.

Sanat eğitimi programı, dünyadaki çeşitli gelişmeler ve günün eğitim-öğretim ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve yeni eğitim değerlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte programların eğitim ihtiyaçlarına göre yapılandırılması bu açıdan önemli görülmektedir.

Türkiye’de Uygulanan Sanat Eğitim Programları

1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. İlk çalışmalar 1924-1930 yılları okullarda uygulanan programlar üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde programların temel felsefesi, millî değerler üzerine kurulan gelecek nesillere Cumhuriyet rejimi, bu rejimin getirdiği yenilikleri benimsetmeyi gerçekleştirmek olmuştur (MEB, 1990, s.32).

Topluma sanatı ve sanat eğitiminin gerekliliği ve öneminin anlaşılması konusunda birçok program geliştirilmiş bu programlar birbirinin devamı niteliğinde fakat dönemin değişen eğitim-öğretim ihtiyaçlarına göre yapılandırılmıştır. Bu amaçla daha önceki programlarda köy ve şehir ayrımının yapılmış olması dolayısı ile 1948 yılındaki uygulamaya konulan programla bu fark ortadan kalkmıştır. Çağın getirdiği eğitim-öğretim ihtiyaçları ile birlikte 1968 ve 1992 de yeni programlar oluşturulmuştur. 1992 programında daha önceki programlardan farklı olarak değerlendirme kısmından oluşmaktadır. 1992 programı 2006 yılına kadar uygulanmış ve 2006 yılında Resim- iş dersinin adının Görsel Sanatlar olarak değiştirilmesiyle birlikte, yeni bir öğretim programı hazırlanmış ve uygulamaya koyulmuştur. Halen uygulanmakta olan bu programın, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmıştır (Koç, 2008, s.45).

Dünyada bilim ve teknolojinin gelişimi ile birlikte bireyin ve toplumun ihtiyaçları buna paralel olarak hızlı bir değişim göstermiş, bu durum öğrenme ve öğretme yöntemlerinde yeni yaklaşımların doğmasına neden olmuştur. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan niteliklerdeki bir bireyi

tanımlamaktadır. Bireye bilginin doğrudan aktarılmasından ve ezber bilgiden çok, bilgiye kendisinin ulaşması için yöntem ve teknikler sunan yapısıyla, düşünen karar verebilen nitelikli bireylerin yetişmesini sağlayacak, insana değer veren öğretim programları hazırlanmıştır (MEB, 2018, s.3).

Günümüz şartları dikkate alınarak yeniden yapılandırılan programların sistemli ve ayrıntılı bir şekilde hazırlanması öğretmenlere büyük kolaylık sağlamıştır. Program günümüzün eğitim ihtiyaçları şartları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Görsel sanatlar dersi içerik olarak; “Görsel Sanat Kültürü”, “Müze Bilinci”, “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” olmak üzere üç öğrenme alanını içermektedir. Program esnek olarak hazırlanmış. Programın hedefi sanattan zevk alan sanatı seven, içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip, eleştirel düşünebilen, kendini gerçekleştiren bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006, s.12).

Geliştirilen her bir program, öğrencilerin tüm alanlardaki bilgi ve deneyimlerini de etkileyecek algılarını daha üst seviyelere çıkartmaya yönelik, kendilerini daha net ortaya koyabilen ve özgüvenli bireyler olmalarını sağlamaya çalışan bir sistem üzerinde kurulmaktadır.

1991 ilköğretim kurumları resim-iş dersi öğretim programı, bu program geliştirilerek 2006 ilköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programı ve hala günümüzde uygulanan bireysel gelişim ve öğretim programları aşağıda açıklanmıştır.

1992 İlköğretim Kurumları Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

1992 yılında uygulamaya konulan ilköğretim kurumları görsel sanatlar dersi öğretim programı; öğrencilerin her türlü sanatsal, estetik, hayal gücünü geliştiren, bilgi ve beceri kazandıran, çeşitli teknikleri bir arada kullanan, duygu ve düşüncelerini rahatça ifade eden, çevreye duyarlı, kültür mirasını koruyabilen bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Bu amaçla;1-8. sınıf görsel sanatlar eğitim-öğretim programı “25.07.1991 tarih ve 191 sayılı talim Terbiye Kurulu kararı ile 3786 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanarak kabul edilmiş. Resim Dersi öğretim programları Geliştirme İhtisas Komisyonunca hazırlanıp 10.09.1992 Bakanlık onayı ile 1992-1993 öğretim yılından itibaren Uygulanan programdır. 1’den 8. sınıfa kadar okutulacak olan programın genel amaçları şunlardır” (MEB, 2007).

Genel Amaçlar:

- Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgi ve becerileri kazandırabilme.
- Sanatı görsel bir iletişim aracı olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme
- Öğrenciler de sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.
- Bireyin her alanda kullanılabileceği yaratıcı davranışlar kazandırabilme.
- Sanat eserleri üretebilmek amacı ile bireyin düşüncelerini geliştirebilecek, yaratıcı ve teknik yetenekleri geliştirebilme.
- Sanat ve tasarım ilkelerini kullanarak, estetik duyguların geliştirilmesi, sanat ve tasarımla ilgili bilinçli estetik kararlar vermelerini sağlayabilme
- Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
- Düzensizliğin farkına varma, Çevreyi yeniden düzenleme ve estetik kişilik kazandırabilme.
- Sanat yoluyla bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça dışa vurması, kendini ifade imkânı tanıma
- Öğrencilerin kendilerini rahatça ortaya koyabilmelerini ve kendilerini tanıma imkân yaratma
- Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler ve bilinçli sanat tüketicisi olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme.
- Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk alabilme ve iş birliği içerisinde çalışma, beraberlik ve dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme.
- Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme.
- Sanatsal yaratma hazzını yaşayabilme ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme.
- Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
- Hayal gücünü geliştirerek tasarım yapabilme.
- Tarihi ören yerlerini, anıtları koruyabilme, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme, amaçlanmaktadır” (MEB, 2007)

Programın İçeriği;

1992 yılında uygulamaya konulan görsel sanatlar dersi öğretim programı çağın gereksinimlerine uygun bireyi merkeze alan yapısıyla dikkat çekici görülmektedir.1992 programı ile öğrencilere resim-iş dersi adı altında sanat eğitimi verilmekteydi.1968 ilkokul programında konular ve hedefler yer alırken.1992 programında öğrenciye kazandırılması gereken davranışlar amaç olmuştur. Uygulamalarda sadece resmin yerini üç boyutlu çalışmalarla tasarım yetisi kazandırılması amaçlanmıştır. Resim dersi diğer derslerin yardımcısı olmaktan çıkarılarak, kendi başına bir disiplin alanı konumuna getirilmiştir. (Kurtuluş, 2000, s. 211).1992 yılında uygulamaya konulan programın ilköğretim okullarında okutulan resim-iş eğitimi dersinin haftalık ders çizelgesi aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1

1992-1993 İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi

Dersler	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Resim-İş	2	2	2	2	2	2	1	1	1
Ders Saatleri Toplamı	30	30	30	30	30	30	33	33	33

Kaynak: İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi 1992

Tablo 1’de,1992-1993 öğretim yılında ilköğretim okullarında haftalık ders çizelgesinde resim-iş dersi 8.sınıflarda1 ders saatiyle sınırlandırılmıştır.

Tablo 2

1994-1995 İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi

Dersler	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Resim-İş	2	2	2	2	2	2	1	1	1
Ders Saatleri Toplamı	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Kaynak: İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi 1994

Tablo 2’de, 1994-1995 öğretim yılında haftalık ders çizelgesinde resim-is dersi 8.sınıflarda1 ders saatiyle sınırlandırılmıştır. Ders saatinde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

2006 İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı

1992 görsel sanatlar öğretim programı dünya ki bilimsel gelişmelerin yakından takip edilmesiyle birlikte 2006 yılında tekrardan yapılandırılmış yeni eğitim-öğretim programı çoklu zekâ kuramından, yapılandırmacı yaklaşıma, Proje tabanlı öğrenme modeli gibi öğretim kuramlarına kadar çok yönlü eğitim kuramlarıyla donatılmıştır.

Görsel sanatlar dersi 11. 09. 2006 tarih ve 351 sayılı karar ile uygulamaya konularak zorunlu dersler arasında okutulmaktadır. (MEB, 2006) Bunun yanında okullarımızda ilk defa seçmeli sanat etkinlikleri dersleri konulmuştur. “Sanat etkinliklerin uygulanması velinin isteği doğrultusunda okul yönetiminin kararına bırakılmıştır zorunlu değildir” (MEB, 2018).

İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi 1-8. sınıflar öğretim programı halen uygulanmaktadır. Bu programda esas alınan çok alanlı sanat eğitimi yöntemi ile okullarımızda okutulmaktadır. “Sanat etkinlikleri ders programında duyu, duyum, duygu, algı, farklı düşünme, deneyim vb. kavramların ne olduğu ne işe yaradığı konusunda öğrencilerle sanatsal çalışmalar yaparken;

- “Çoklu zekâ kuramından,
- Yapılandırmacı yaklaşımdan,
- Proje tabanlı öğrenme modeli vb. öğretim kuramlarından yararlanılır” (MEB, 2006).

Çoklu zekâ kuramı, yapılandırıcı yaklaşım, proje tabanlı öğrenme modeline sanat dersleri öğrenciyi çok boyutlu öğrenme alanları ile birlikte öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu amaçla ilköğretim okullarında Resim-İş dersi olarak verilen sanat eğitimi dersi 2005 yılında adı “Görsel Sanatlar” olarak değiştirilmiş ve resim, heykel,

seramik, geleneksel sanatlar gibi görsel sanatların ve tasarım alanları örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulmaya başlanmıştır.”(Özsoy, 2007, s. 10).

Okullarımızda resim-iş adı altında okutulan dersin, adının görsel sanatlar dersi olarak değiştirilmesiyle birlikte bu dersin bireyin sadece resim kabiliyetini geliştirmekle kalmadığı görsel, bedensel ve zihinsel yeteneklerini ortaya çıkartan çok boyutlu bir yapıda olduğunu göstermektedir; böylelikle görsel sanatlar öğretim programındaki hedefler ile dersin adı örtüşmektedir. Ancak, öğrencilere kazandırılması gereken davranışların derse ayrılan kısıtlı zamanda verilmeye çalışılması programın hedeflerine ulaşması açısından bazı aksaklıklara neden olmaktadır.

Programın İçeriği;

Öğrenci merkezli eğitim modelinde en önemli unsuru öğrencidir. Onun ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri, yapılandırmacı modele uygun olarak hazırlanacak programların temel ilkelerini oluşturmaktadır. Programın her aşamasında öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenme sürecinde öğrencinin merkeze alındığı ve öğrencinin etkin katılımını sağlayan, öğretmenin ise öğrenciye rehberlik etmesini sağlayacak bir şekilde program düzenlenmiştir. (Görsel Sanatlar Programı, 2006).

2007 yılında uygulamaya konulan programın ilköğretim okullarında okutulan resim-iş eğitimi dersinin haftalık ders çizelgesi aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3

2007 Yılı İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Resim-İş Eğitimi

Dersler	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Resim-İş	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Ders Saatleri Toplamı	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Kaynak: İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi 2007

Tablo 3’te, 2007 öğretim yılı haftalık ders saati çizelgesinde resim-is dersi 8.sınıflarda 1 ders saatiyle sınırlandırılmış, ders saatinde herhangi bir değişiklik olmamıştır.4.ve 5.sınıflarda 2 ders saati 1 ders saatine düşürülmüştür. Resim-is eğitiminin yıllar ilerledikçe öğretimdeki yerinin azaldığı görülmektedir.

Tablo 4

2017 Yılı İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Görsel Sanatlar Dersi

Dersler	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ders Saatleri Toplamı	30	30	30	30	30	35	35	35	35

Kaynak: İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi 2007

Tablo 4’te, 2017 yılı ders saatleri çizelgesi incelendiğinde ilköğretimde zorunlu dersler arasında okutulan görsel sanatlar dersinin 1.sınıftan, 8.sınıflara kadar 1 ders saati ile sınırlandırılmış olması sanat eğitim programlarında ön görülen hedeflere 1 ders saatiyle ulaşılamayacağını bize göstermektedir.

Sanat eğitim programları çağın gereksinimlerine uygun bilgi ve donanımla hazırlanmış olsa da görsel sanatlar dersinin 1 ders saatiyle sınırlandırılmış olması ve zamanla ders saatlerindeki azalma sanat eğitim programlarının etkinliğinin sorgulanmasına neden olurken bu durum sanat eğitimi derslerinin zamanla önemini yitirdiğini göstermektedir.

Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları

Bireysel gelişim ve öğretim programları çağın gereksinimlerine uygun bireyin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanmış gelişimin hayat boyu sürdüğü çok boyutlu eğitim ve öğretim programlarıdır. Örneğin bir bireyin mantıksal düşünme yeteneği kuvvetli iken aynı bireyin sanatsal yeteneği gelişmemiş olabilir. Gelişim hayat boyu devam etmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Bireyinin gelişim döneminde Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilerin kritik gelişim döneminde daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitimde bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırıcı etkinliklere yer verilmelidir. (MEB, 2018, s.7).

Görsel Sanatlar Öğretim Programı ve Uygulamalar

Görsel Sanatlar Dersi, 5. sınıftan 8.sınıflara kadar uygulanan öğretim programı bilgilerin özümsemesi ve sanat eserlerinin incelenmesi, sanat eseri ortaya çıkarmada ve sanatı anlamlandırmada kişisel değerlerin ve düşüncelerin yansıtılmasını sağlar. Sanat eserinin keşfedilmesi ve değerlendirilmesi; sanat eserinin meydana gelmesinde yaratıcı sürecin

araştırılması, analiz edilmesi, sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerinin kullanılarak tasarım yapılmasını öngörür. Ayrıca görsel sanat dilinin geliştirilmesi, sanatın anlamının ve değerinin araştırılması; görsel sanatlar çalışması oluşturulurken farklı yöntem ve tekniklerin bir arada kullanılması üzerine odaklanılmıştır (MEB, 2018, s.9).

Tablo 5

Görsel Sanatlar Öğretim Programı Uygulama Alanları

Algılama	AnalizEtme
BilişimTeknolojilerini Kullanma	Değerlendirme
ÇokYönlü Düşünme	Eleştirel Düşünme
El-Göz-Beyin Kordinasyonunu Sağlama	Estetik Duyarlılık
Görsel Okuryazarlık	Kültürel Miras
Sanatsal Etik	Öz Farkındalık
Tasarım	Medya Okuryazarlığı
Gözlem Yapma	Malzeme Kullanma
Sentez	Yaratıcı Düşünme

Kaynak: Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, (MEB, 2018, s.9)

Tablo 5’te, görsel sanatlar öğretim programı uygulama alanları bireye sanat eseri ortaya çıkarmada ve sanat eserini koruma bilinci kazandırır.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın Yapısı

MEB (2018), “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda, her sınıf düzeyi için yeterliklerin belirtildiği öğrenme alanları bulunmaktadır. Bu alanlar öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, duyuş ve diğer yeterlikler ifade edilmektedir” (s.11).

“Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın temel öğrenme alanlarına göre ele alınan kazanımlara ve açıklamalara yer verilmiştir. Bu öğrenme alanları:

- Görsel İletişim ve Biçimlendirme,
- Kültürel Miras,
- Sanat Eleştirisi ve Estetik şeklindedir” (s.11).

Görsel İletişim ve Biçimlendirme

Görsel iletişim ve biçimlendirme, görsel sanatlar alanının kapsamına giren ve bu yolla yaşam içerisinde gerçekleşen her bir durumda karşılaşılabilecek önemli kavramlardandır.

Günümüzde dışarıda reklam tabelalarında karşımıza çıkan görüntüler ya da evimizin içerisinde medya aracılığıyla bilincimize işleyen reklamlardaki görüntüler ile görsel bir iletişim sürecinde çeşitli marka ya da kavramlara yönelik bir farkındalık oluşturulmaktadır. Görsel iletişim uzmanları, görsel sanatlardaki öge ve ilkeleri kullanarak bilinçlendirme ya da etkisi altına alma gibi bireyleri çeşitli davranış biçimleri göstermeye yönlendirebilir. Bu anlamda görsel iletişim ve tasarım konularında uzmanların yetiştirilebilmesi, yine etkili ve nitelikli programların oluşturulmasına bağlıdır. Bu alanda öğrencilerin;

- Gözlemlerini, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrayarak kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça, boya, makas, kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018, s.30).

Görsel iletişim ve biçimlendirme alanı ile öğrenci yeteneklerini ortaya çıkarma imkânı bulurken, görsel iletişim becerileri de kazanır.

Kültürel Miras

Toplumların dünya üzerinde varlıklarını ortaya koyabilmeleri için tarihi eserlerine sahip çıkmaları ve bu eserleri koruyup onarmaları gerekmektedir. Korunan ve yaşatılan kültürel mirasları içeren tarihi yapıtlar ve sanat eserleri ile dünya üzerinde önemli bir değer olarak varlığını sürdürebilmek için her bir toplum, gelecek nesillere bu değerleri aktararak, kendi kültürünü ve sanatını yaşatmalıdır. Bu alanda öğrencilerin;

- Tarihi süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, ören yerleri, tarihi mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,
- Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018, s.31).

Bu öğrenme alanıyla öğrenciler kültürümüzde var olan tarihsel mimari yapıları, geçmişimize ait kalıntıları inceleme fırsatı bulurken, yapıların tarihsel geçmişi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Kültür varlıklarımızın var olma sebebini anladıkça birey diğer medeniyetlere saygı duyma bilincine erişmiş olacaktır.

Sanat Eleştirisi ve Estetik

Sanat eserlerini doğru bir biçimde anlayabilmek ve yorumlayabilmek için sanat eleştirisi yöntemlerini bilmek gerekmektedir. Sanat eleştirisi, herhangi bir sanat eserinin nerede, ne zaman ve hangi sanatçı tarafından yapıldığına odaklanarak yapıya ilişkin bilinçli bir izleme süreci başlatır. Bu süreç içerisinde izleyici konumundaki birey, karşısındaki eseri tam anlamıyla algılayarak ve çözümleyerek o eserin neden bir sanat eseri olduğu konusunda yeterli bilgiye sahip olmakta ve bu bilgiyi bir başkasına aktarabilmektedir. Sanat eleştirisi yöntemi ile günümüzde de bir çalışmanın sanat eseri olup olmadığı konusunda yorum yapılabilir. Estetik ise sanat eleştirisi ile aynı süreçte ilerleyen ve bir eserin sanatsal değeri belirlendikten sonra o esere ilişkin biçimsel değerleri ve içeriği ortaya koyan bir kavramdır. Estetik algıya sahip olan bireyler, sanat eserlerini daha ayrıntılı bir gözle değerlendirebilecekleri gibi aynı zamanda çevrelerine karşı duyarlı ve hoşgörülü bir davranış biçimi sergileyebilirler. Bu alanda öğrencilerin;

- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri,
- Sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018, s.31).

Sanat Eleştirisi ve estetik alanıyla bireyin, estetik beğenileri geliştirilmekte, sanat eserini inceleme sanat eserinin çözümlenmesini ve sanat eleştirisi ile gerçek sanat eserinin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Bu alanda bilinçli, sanat tüketicisi bireyler yetiştirmek için sanatı, sanat eserini sorgulayan, gerçek sanatçı ve sanat eseri ayırımına varabilen bireyleri topluma kazandırmak bu öğrenme alanıyla amaçlanmaktadır.

Görsel Sanatlar Dersi

Görsel sanatlar dersi, sadece resim yapmaktan ileri gelen bir ders niteliğinde değildir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve gelişim özelliklerini dikkate almak, onları sanatın tüm boyutlarına yönlendirebilmek ve çevrelerine karşı duyarlı bireyler yetiştirmek görsel sanatlar dersi programının amaçları içerisinde yer almaktadır.

Resim-İş adı altında okutulan ders; Millî Eğitim Bakanlığının 351 sayı, Talim Terbiye kurulu kararı ile 11.09.2006 tarihinde Görsel Sanatlar dersi olarak değiştirilerek Görsel Sanatlar (1 ve 8. sınıflar) Dersi Öğretim Programı ile yürürlüğe girmiştir (MEB, 2006).

Karayağmurlar (1990), “Sanat dersleri ilk ve ortaöğretimde öğrencilere sadece resim yapmaktan ibaret bir dersmiş gibi gösterilmektedir. Oysaki genel eğitim sistemi içinde her öğrenciye, sanat eğitiminin estetik değerleri verilerek, beğeni yargılarının, kazandırılması; bireye yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi amaçlanmalıdır” (s.209). Bu amaçla sanat dersleri ilköğretimde, Millî Eğitim Bakanlığının 351 sayı, Talim Terbiye kurulu kararı ile 11.09.2006 tarihinde görsel sanatlar öğretim programında görsel sanatlar dersi olarak yerini almıştır. Öğrencilere kazandırılması gereken hedefler dersin amaçlarında açıkça ifade edilmiştir

Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları

MEB (2010) “Görsel sanatlar dersinin amaçları bireysel ve toplumsal amaçlar, algısal amaçlar, estetik amaçlar ve teknik amaçlar olarak gruplandırılmıştır” (s.10).

Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

- 1.Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemleme duyarlılığı kazandırmak,
- 2.Öğrenciye seçme, analiz etme, birleştirme ayıklama, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış açısını geliştirmek,
- 3.Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
- 4.Öğrencinin görsel biçimlendirme çalışmaları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
- 5.Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
- 6.Öğrencinin ruh sağlığını koruma iç dünyasını anlatma ve bedenine saygı duyma bilincini geliştirmesini sağlamak,
- 7.Öğrenciye aklını, duygularını zevklerini sorgulama bilinci kazandırmak,
- 8.İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendine saygı duyduğu kadar başkalarına da saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,

- 9.Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,
- 10.Öğrencinin ilgisini bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilincini kazandırmak,
- 11.Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyetini kazandırmak,
- 12.Öğrencinin ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilinci kazandırmak” (MEB, 2010, s.10).

Algısal Amaçlar

- 1.Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
- 2.Öğrencinin görsel algılarını sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân sağlamak
- 3.Birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek
- 4.Bilgi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak
- 5.Yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmak (MEB, 2010, s.11).

Estetik Amaçlar

- 1.Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmak,
- 2.Öğrenciye doğadan seçtiği ya da insan eli ile üretilen nesneleri estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,
- 3.Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanında yansıtabilme ve bunu davranış biçimi haline getirme yeterliliği kazandırabilmek,
- 4.Öğrencinin sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
- 5.Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma onlarla gurur duyma ve onları koruma bilinci geliştirmek (MEB, 2010, s.11).

Teknik Amaçlar

- 1.Öğrenciye her türlü aracı-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak öğrencinin kendini geliştirmesine imkân tanımak,
- 2.Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,
- 3.Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencinin farklılıklardan zevk alabilmesini sağlamak,
- 4.Kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,
- 5.Öğrenciye amacına uygun malzemeyi seçme malzemedan anlam çıkarma becerisi kazandırmak,
- 6.Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güvenini kazandırmak (MEB, 2010, s.11).

Çağdaş yapısıyla bireyin gereksinimlerini ve bireysel farklılıkları dikkate alarak hazırlanan sanat eğitim programları ancak amacına ulaşabildiği söylenebilir. Uygun sanat eğitimi ortamı bireyin ihtiyaçlarına göre düzenlendiğinde öğrencilerin güdülenme düzeyini arttıracak, sanat eğitimi adına yararlı sonuçlar alınabilmektedir.

Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

İlköğretimde uygulanacak görsel sanatlar eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılması için bazı temel ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunlar aşağıda sunulmuştur:

1. Her çocuk yaratıcıdır.
2. Her çocuk farklı algı, bilgi, sezgi, duygu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur.
3. Uygulamalarda, görsel sanat alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verir
4. Görsel Sanatlar dersi, diğer disiplinlerle birlikte eğitim amaçlarındaki bütünlüğü kurmaya veya bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur.
5. Dersin işleniş, ilgi çekici hale getirilen öğrenme öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir.
6. Görsel Sanatlar dersi çocuğu temel alır. Öğrenme öğretme süreci, çocuğun kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde, gelişim basamaklarına göre düzenlenir.
7. Değerlendirmede öğretmen, her çocuğun gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğrenme ve öğretme sürecine katılımını ve sınıf içi performansını göz önünde bulundurur (MEB, 2010, s.11).

Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Alanları

Görsel sanatlar dersi çeşitli öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları sanatsal düzenleme öge ve ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Müzelerimizi ve öğren yerlerini tanıyan, kültürel mirasımızı koruyan, sanatı ve sanatçıyı önemseyen, değer veren öğrenciler yetiştirmek amaçlanmıştır.

MEB (2010), “İlköğretim Görsel Sanatlar dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu üç öğrenme alanı altında yapılandırılmıştır.

1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
2. Görsel Sanat Kültürü
3. Müze Bilinci” (s.12-13).

Görsel sanatlar biçimlendirme alanında öğrencilere sanatsal düzenleme öge ve ilkelerinin öğretilmesi hedeflenmektedir. Görsel sanat kültürü alanında ise amaç estetik beğenileri gelişmiş, sanat, sanatçı, sanat eserini kavrayabilen sanat yapmaktan zevk alan bireyler yetiştirmektir. Öğrencilere müzelerimizi tanıyan, gezmekten zevk alan, görsel algılarının gelişmesini sağlayan, müze bilincinin aşılması amaçlanmıştır.

Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Öğrenme alanları içerisinde görsel sanatlarda biçimlendirme öğrencilerin sanatsal duyarlılıklarını ortaya çıkarmaları nesnelerin biçimlerini dokularını sezerek onları anlamlandırmaları bakımında önemli alanlardan biridir.

Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme oran-orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, hissettirildiği, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır. Sanatsal yaratmada görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri, amaç değil araç olarak işlev görmektedir. Ancak bunlar olmadan insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurması, yansıtmacı, bir anlam yükleyerek işlevselleştirmesi ya da yepyeni bir biçim anlayışıyla ortaya koyabilmesi pek mümkün görülememektedir. Bu nedenle “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla birlikte dersin temelini teşkil etmektedir (MEB, 2010, s.12).

Öğrencilerin özgün tasarımlar ortaya çıkarma açısından bu öğrenme alanı sanat eğitiminde önemli görülmektedir.

Görsel Sanat Kültürü

Öğrenme alanlarından biri de görsel sanat kültürüdür. Bu alan öğrencilerin sanatsal yeteneklerini ortaya çıkarması, sanat, sanatçı, sanat eseri kavramlarının özümsemesini hedefler.

Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanında, öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, “estetik”, “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” gibi varlığını sanattan alan diğer disiplin alanları ile ilişkili sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur. Böylelikle sanatsal çalışmalar yapmaktan zevk alan, sanat eserini inceleyen, çözümleyen, yorumlayan değerlendiren, gerçek sanat eseri ve sanatçı, ayırımına varabilen bilinçli bir nesil yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. (MEB, 2010, s.12). Bireyde görsel sanat kültürünün oluşturulması topluma bilinçli sanat tüketicisi kazandırılması bakımından da önemli görülen öğrenme alanıdır.

Müze Bilinci

Müzelerimiz, içerisinde birçok tarihi ve sanatsal kalıntıyı bir arada barındıran yapısıyla bizim geçmişle bağımızı güçlendiren özel alanlardır. Ulusların var olma sebebi olan kültür kalıntılarının sergilendiği müzelerimiz bu anlamda geçmişten günümüze adeta bir köprü görevi görürler.

Müzelerimiz, çocuklara sanat ve kültür varlıklarımızı tanıtırken, o topluma ait olma hissi kazandırır. Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme mekânları, müzelerle birlikte ören yerlerini, anıtları, tarihi yapıları, sanat galerilerini içine alacak şekilde geniş tutulmuştur. “Müze Bilinci” öğrenme alanı ile öğrenciler; (MEB, 2010, s. 12-13).

- Görsel sanatların farklı dallarında ortaya konmuş olan kültürel mirasımız olan eserleri tanımakla kalmazlar bu çerçevede evrensel olanı da gözlemleyebilirler.
- Çeşitli uygarlıkları içinde barındıran Türkiye Cumhuriyeti topraklarını tanırmış geçmiş medeniyetler hakkında bilgi sahibi olur ve bu değerlere sahip çıkma bilinci edinirler. (MEB, 2010, s. 12-13).

Müze bilincinin kazandırılmasıyla; öğrencilere, sanat eserini inceleme ve sanatçının toplumda yerini ve önemini kavrayabilen, kültürüne sahip çıkan ve gelecek nesillere aktaran bireyler yetiştirilmesi hedeflemektedir.

Bir toplumun kültür düzeyi toplumun gelişmişlik düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Toplumun kültür düzeyini yükseltmek eski kültürün daha iyi bilinmesine, daha çok sayıda ve üstün nitelikte yeni kültür ürünleri yaratılmasına, kültürün her boyutunda yetiştirme, yaratma, araştırma, sanat yapma, kültür ve sanat ürünlerinden halkın yararlanmasına ve bu konularda olanakların daha iyi düzenlenmesine bağlıdır (San, 1969, s. 213). Dolayısıyla, toplumların sanat alanında bir geçmişe sahip olmaları, yüzyıllar boyu çalışma gerektirmektedir. Bu nedenle bir sanatçı ve onun eseri, bir ulusun kültürü içinde zor kazanılan önemli bir değer, toplumun varoluşunun kanıtı ve yaşama gücünün devamı niteliğinde olmaktadır (Turani, 2007, s.7).

Ulusların gelişmişlik düzeyi onların tarihsel mirasıyla doğru orantılıdır. Milletlerin kültür mirası ne kadar çeşitli ve çoksa o medeniyetlerin uzun süre ayakta kalma şansıda o derece yüksektir. Öğrencilere müze bilincinin kazandırılması, kültürel mirasımızın korunması açısından önem arz etmektedir.

Okullarımızda Görsel Sanatlar Dersinin İşlenişine Yönelik Sorunlar

Okullarımızda sanat eğitimi adına olumlu dönütler alınabilmesi, programlarda belirtilen hedeflerin gerçekleşmesi için öğrenme ortamının buna göre düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi bir durumda sanatın insan yaşamındaki yerini ve önemini algılayamayan birey kültürün bir parçası olan sanatı gelecek nesillere aktarmada güçlük çekeceği söylenebilir.

Yurdakul (1990)’ un belirttiği üzere; Bireye sanat eğitimi kazandırırken birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Başlıca sorunlar; “Öğretim programlarının çağı yorumlamak ve çağdaş insanı yetiştirmekten uzak olması, sanat eğitimine ayrılan süre sorunu, sanat eğitimcilerinin yetersizliğinden kaynaklı sorunlar, yöntem, teknik, öğretim metotları, anlatım biçimleri, gibi

bilginin aktarılmasında uygulama sorunları, okullardaki koşulların ve bütçenin yetersizliği, okullardaki sanat eğitimcileri ve yöneticilerinden kaynaklı sorunlar ve öğrenci velilerinin önyargı ve tutumlarından kaynaklanan sorunlardır” (s.80).

Çeşitli araştırmaların gösterdiği gibi, okul yöneticilerinin, diğer branş öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin sanat eğitime yönelik ilgileri düşük seviyede görünmektedir. Bu bağlamda öğretmen ve öğrenci, öğrenme- öğretme süreci içerisinde birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunları özetle aşağıdaki başlıklar altında toplayabiliriz.

Görsel Sanatlar Dersinin Yetenek Dersi Olduğu Yönündeki Algı

Çevremizdeki birçok insan sanat yapmanın yetenek isteyen özel bir alan olduğunu düşünmektedir. Oysa insan özünde var olan birçok yetenekle dünyaya gelmiştir. Her insan ilgi alanına göre sahip olduğu yetenekleri sergiler. Yetenek çoğu insanın düşündüğü gibi doğuştan gelmez insanın yeteneklerini keşfetmesi ilgi ve ihtiyaçlarıyla paralellik gösterir. Aslında bunu ortaya çıkarmak kişinin kendi elindedir. Ne yazık ki kalıplaşmış önyargılar bireye sanatın bir yetenek olduğunu öğretmiştir. Doğuştan görme engelli birinin sonradan çok güzel resimler yapması buna örnek olarak gösterilebilir hiç görmeden doğayı merak edip çeşitli duyumlarıyla bunu algılama isteği ona çok güzel resimler yaptırmıştır. Yetenekte böyle bir şeydir ilgi, merak, keşfet, öğren ve çalışmayla geliştirilebildiği söylenebilir.

Gel, (1990), Toplumda birçok kişi görsel sanatlar dersini yetenekli öğrencilere göre bir ders olarak algılamaktadır. Yerleşik bu yanlış kanının sanat adına kendini yetiştirmemiş bireyler için geçerli olduğu düşünülebilir. “Kendini eğitimli olarak nitelendiren insanlar, hatta kariyer sahibi kişiler dahi alanın dışında kaldıkları için “ benim yeteneğim yok, resim dersleri yetenek işidir” yorumunda bulunurlar. Bazı ilkokul hocaları bile “ benim yeteneğim yok, bu yüzden ben resim dersi yaptıramıyorum” diyerek sanat eğitimi dersi yapmayış nedenlerini açıklarlar. Bu durumda sanat eğitimi konusunun yalnız ders içi etkinliklerle değil, okul dışı etkinliklerle de yaygınlaştırılması toplumsal bir ihtiyaçtır”(s.299).

Okullarımızda sanat eğitimcilerimiz öğrencilerin yeteneklerini keşfetmeleri konusunda onları cesaretlendirirse olumlu sonuçlar alınacaktır. Bunu yaparken öğrenciye olumsuz eleştiriden çok yüreklendirici söz ve davranışlarda bulunmaları gerekmektedir. Böylelikle sanatın sadece yetenek isteyen özel bir alan olduğu kanısı ortadan kalkacaktır.

Gelişen ve değişen dünya düzeni içerisinde, yeni eğitim-öğretim ihtiyaçlarının ortaya çıkması, sanat eğitim programlarını etkilediği görülmektedir. Ülkemiz eğitim sisteminde sanat eğitime karşı gereken duyarlılık gösterildiği takdirde toplumun sanata bakış açısı değişecek, kalıplaşmış önyargı olan sanatın yetenek isteyen bir olgu olduğu düşüncesi ortadan kalkabilir.

Lise Giriş Sınavlarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması

Görsel sanatlar dersi okullarımızda fen bilgisi, matematik, sosyal bilgiler dersinden sonra öğrenciyi dinlendiren rahatlatan bir ders olarak görülmektedir. Sanat derslerinin bireyin görsel algılarını, hayal gücünü, tasarım kabiliyetini geliştirdiğini hesaba katmayan bir bakış açısının sanat eğitime karşı ön yargısını kırmak biraz zor görünmektedir.

San, (2004), “Genellikle velilerimiz, öğrencilerimiz, okul yöneticilerimiz, sanat eğitimi dışındaki diğer branş öğretmenlerimiz, sanat eğitiminin gerekliliğine inanmamaktadırlar ve bu konuyla ilgili faaliyetlere duyarlılık göstermemektedirler. Dersinin işlenişinde birçok sıkıntı yaşayan sanat eğitimi öğretmenlerine ne veliler ne diğer branş öğretmenleri ne de okul yöneticileri yardımcı olmamaktadırlar. Öğrenci seçme sınavlarında resim dersinden soru çıkmaması velilerin duyarsızlığına bir gerekçe olarak gösterilebilir belki; ancak eğitim almış ve aydın diyebileceğimiz geniş bir kesim için bile bu durumun değişmediği, sanatsal ve kültürel faaliyetlere ilginin olmadığı görülmektedir” (San,2004, s.247). Buna birde öğrencilerin son sınıfta girmek zorunda kaldıkları lise giriş sınavları eklendiğinde sanat dersleri iyice önemini yitirmiştir.

Bu durumu Karabacak (2010) şu şekilde ifade etmektedir;

Karabacak, (2010), “SBS, derslerin ve bu derslere giren öğretmenlerin, veliler ve öğrenciler tarafından kategorize edilmesine neden olmaktadır. Öğretmenlere göre veliler, SBS’de soru çıkan Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler dersini önemsemektedir. Diğer branşlardaki dersler (Beden Eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar vb.) veliler tarafından çok fazla önemli görülmemektedir. Öğrencilerde bu dersleri kategorize etmektedirler. ASPK en yüksek olan derslere giren öğretmenler öğrencilerin derslerini önemseyemediği görüşünde iken Beden Eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar vb. branşlara sahip öğretmenler öğrencilerin derslerini önemseyemediği görüşündedir” (Karabacak, 2010, s.302).

Doğada bilimsellikle örülü, tasarım ve estetik donanımlarla yaratılmış keşfedilmeyi bekleyen o kadar çok şey mevcut ki, sanat eğitimi bu yolda bireye doğayı keşfetme imkânı sağlar. Birey sınavlarla örülü kuru bilginin aktarıldığı araştırma ve uygulamadan uzak bir sistem içerisinde bulduğunda ise kendini, çevresinde gördüğü imgelerin farkına varamaz, hayal kuramaz, yeteneklerinin farkına varamaz ve bu şekilde yetişen bireylerde sanata gereken değeri verdiği söylenemez.

Öğretmenlerin Davranışlarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması

Türenç, (1974),“Görsel sanatlar öğretmenleri, genellikle sanat çalışmalarına istekli olmalarına ve öğrencilerini de bu yönde eğitmek isterler, fakat büyük kentlerdeki okullarda görev yapan öğretmenler, karşılaştıkları bir takım olumsuzluklar nedeni ile öğrencileriyle ilgilenmekte güçlük yaşamakta, derste sanat etkinliklerini etkin bir şekilde sürdürememektedir”(s.4).

Sanat eğitimcileri her durumda öğrenciyi öğrenme sürecine etkin katılımını sağlayabilir. Bu öğretmenin kişisel yetkinliği ve mesleki yeterliliği ile ilgili bir durumdur iyi bir öğretmende olması gereken özellikleri;

Smith, (1995) belirttiği üzere, “İyi bir öğretmen, öğrencilerin kendine güven duymalarını sağlayan, olumlu çalışma ortamı oluşturan, cezalandırıcı yöntemlerden uzak, olumsuz eleştirmekten çok öven, öğrencilerin hislerini ve ilgilerini yaratıcı ve olumlu yönlendirmeyi bilir” (s. 90).

Öğrenciler kendilerine değer veren, hoşgörülü, insancıl, öğrenmeyi sevdiren öğretmenleri daha çok severler ve bu öğretmenlerin dersinde öğrenmeye daha açık, istekli ve bu derslerde genellikle başarı gösterirler. Bunun tam tersi durumda ise öğretmeni sevmeyen bir öğrenci dersi sevmekte zorluk çekecek öğrenme kesintiye uğrayacaktır.

Özsoy, (2003) “Görsel sanatlar öğretmenlerinin çağdaş sanat öğretimi yöntem ve teknikleri konusunda yeterince bilgiye sahip olmamaları, ya da sanat eğitimi adına yaşanan gelişmeleri takip edememeleri, bununla ilgili hizmet içi kursların yetersizliği öğretmenin sınıf içi etkinliğini zayıflatmaktadır” (s.209).

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle mesleki yeterliliklerinin artırılması ve kendilerini geliştirebilmeleri için yükseköğrenimin özendirilmesi, öğretmenlerin sınıf içi etkinliğini artırabilir. Sınıf içi öğrenci davranışlarını etkileyen öğretmenden kaynaklı çeşitli nedenler bulunmaktadır.

Türenç (1974)’in belirttiği üzere, öğretmenden kaynaklı öğrenci davranışlarını olumsuz etkileyen nedenleri aşağıdaki şekilde maddelendirilmiştir.

1. Öğretmenin derse gereken zamanı ayırmayışı,
2. Öğretmenin konuyu öğrencileri motive edecek şekilde sunamayışı,
3. Öğretmenin planda iki ve üç boyutlu gibi zaman isteyen çalışmalara yeterince yer veremeyişi,
4. Öğrencilerin özgün çalışmaları yerine genellikle kopya çalışmaları ödüllendirmesi,

5. Öğretmenin öğrenci çalışmalarına doğrudan müdahale etmesi,
6. Öğretmenin öğrencinin çalışmaları hakkında kötü yorumlar yapması,
7. Öğretmenin öğrenciyi çalışma yapması için zorlaması, azarlaması veya notla tehdit etmesi,
8. Öğretmenin zorlandığı veya o alana yetenekli olmadığı gerekçesiyle bazı çalışmaları yaptırmaması veya benzer çalışmaları sürekli yaptırmaması,
9. Değerlendirme esnasında öğrencinin sarf ettiği emeği görmeden sadece yapmış olduğu işe not vermesi,
10. Sadece yetenekli öğrencilerle ilgilenmesi,
11. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını görmeden çalışma ve değerlendirme yapması.
12. Fazla baskıcı ve kuralcı davranarak öğrencinin resim dersinde rahatlıkla kendisini ifade etmesini engellemesi (Türeñ, 1974, s.4).

Özsoy'un (2003) belirttiğı üzere; Öğretmenler yetenekli olarak tespit ettikleri öğrencilerle daha çok ilgilenmeyi tercih etmişler, resim sergilerine, yarışmalara yetenekli diye belirledikleri öğrencileri hazırlamışlardır. "Böyle bir uygulama anlayışının getirdiğı sorunların başında, sanat eğitiminin sadece yaratıcılığı geliştirici bir yetenek eğitimi olduğu inancının yaygınlaşması gelmektedir" (s.211). Bireyleri yetenekleri konusunda ayırtırmadan bu alanın değerlerini kazandırmak gerekmektedir. Bu yolla bireyler daha çok sanata ilgi duyacak ve sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini kavrayacaklardır. Sanat eğitimcilerimiz dünyada olup biten kendi alanlarını ilgilendiren gelişmeleri yakından takip etmeleri ve kendilerini bu alanda geliştirmeleriyle topluma yol gösterici olacaklardır.

Sanat eğitimcileri öncelikle dersine kendileri sahip çıkmalı ve önemsemelidirler. Her durumda nerede olurlarsa olsunlar sanat atölyelerini kurabilmeli bu atölyelerde öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine uygun, gündelik hayatla ilişkili, ilgilerini çekecek çeşitli uyarıcılarla etkin öğrenme ortamı oluşturabilmelidirler. (Hurwitz ve Day,1995). Bu bakımdan toplumda bilinçli sanat eğitimcilerine olan ihtiyaç günden güne artmaktadır.

Görsel Sanatlar Dersine Ayrılan Süreden Kaynaklı Sorunlar

İlköğretim ikinci kademe 8.sınıflarda zorunlu görsel sanatlar dersinin bir ders saatiyle sınırlandırılması, derse ayrılan süre içerisinde öğretmenin konuyu anlatırken kalan kısıtlı zamanda öğrencilere uygulama yaptırebilmektedir. Ayrıca görsel sanatlar dersine ayrılan kısıtlı süre farklı tekniklerde farklı malzemelerle çalışma yapmaya fırsatı tanımamaktadır. Sanat eğitimine ayrılan sürenin kısıtlı olması öğrencilerin nitelikli eğitim almasını zorlaştırırken öğretmenlerin özellikle devlet okullarında kalabalık sınıflarda çeşitli disiplin sorunlarıyla karşılaşması öğretmenin zamanı verimli kullanamamasına neden olduğu

söylenbilir. Çelik (2012)' in belirttiği üzere, “Öğretmen öğretim zamanının çoğunu sınıf düzenini sağlamaya harcarsa öğretim için ayrılan zamanı azaltılmış olur”(s.12).

Özsoy (2003) ise bu durumu şu şekilde ifade etmektedir.

İlk ve ortaöğretim düzeyinde görsel sanatları öğrenme özellikle etkilidir çünkü genellikle bu alanda çok az öğrenme meydana gelmektedir. Görsel sanatlar deneyimleri ya bulunmamakta, bulunsada önemsiz olmakta, ya da bu deneyimlere ilk ve ortaöğretim müfredatlarında eksik yer verilmektedir. Nitekim ülkemizde ilköğretim 4-8 'inci sınıflarda görsel sanatlar dersi haftada 40 dakika ile sınırlı kalmaktadır. Sanattan yoksun bir ergenlik dönemi öğrencisinde sanat yeteneklerini keşfetmek ve geliştirmek aslında hayatın kendisinin zenginlik olduğunu keşfetmektir (Özsoy, 2003, s.124).

Görsel sanatlar dersi öğretim programı içerik bakımından öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmış olsa da; yapılan araştırmalar program hedeflerinin gerçekleştirilmesinde sanat derslerine ayrılan süreden kaynaklı bazı sorunlarla karşılaşıldığını göstermektedir.

Veli, Öğretmen, İdarecilerin Sanat Eğitime Bakış Açılarının Görsel Sanatlar Dersine Yansıması

Sanat eğitim programları topluma sanat bilinci gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Okullarımızda görsel sanatlar dersi adı altında verilen sanat dersleri ile bireylere bu bilinç aşılanmaktadır.

Okullarımızda görsel sanatlar dersinde genel olarak, resim yaptırılmakta sanat çalışmalarında büyüklere ait standartlar dayatılmakta; çocuğun eli çalışılırken, zekâ, düşünce ve duyguları hiçbir zaman dikkate alınmamaktadır. Bu tek yönlü sanat eğitimi ortamında, kendini, çok yönlü, karmaşık, teknolojik ve bilimsel problemler ile örülü, modern yaşam ortamında bulan birey, bocalamakta ve topluma uyum sağlayamamaktadır (Gökaydın, 1990, s.5).

Sanat eğitiminden yoksun büyüyen bireylerin bu alandaki çalışmalara destek çıkması ve önemsemesi beklenemez. Okullarımızda öğrencileri estetik beğenilerden yoksun, tasarım kabiliyeti gelişmemiş duygularını yönetemeyen bireyler olarak yetiştirilmelerini istemiyorsak sanat eğitime gereken değerin verilmesi gereklidir.

Matematik, İngilizce, Türkçe ve Sosyal ve doğa bilimlerin aksine, çok az okul sisteminde ilköğretimden sonra güzel sanatlar zorunlu ders olarak okutulmak istenmektedir. Çocuklar, gençler ve yetişkinler için görsel ve diğer sanatlar hatta boş zamanları değerlendirme olarak bile önemli olmadığı gerekçesiyle önemsizlenmektedir. Birçok kişi hala, sanatın bir süs olduğuna inanır ve ailelerin ya da okulların eğitime ayıracakları para kısıtlı olduğu zaman sürekli olarak sanat dersleri kesintinin ilk yapılacağı alan olmaktadır. Türkiye’de ilköğretim 4,5ve 6.7.8’nci sınıflarda resim-iş derslerinin 80 dakikadan 40 dakikaya düşürülüşü de bu anlayıştan dolayı olmuştur. Genel anlamda halk, okullardaki sanata çok fazla değer vermemektedir. Bu görüş olasılıkla, 1854 ve 1859 yılları arasında, okul müfredat programını geliştirmek için değerler hiyerarşisini ortaya atan Herbert Spencer adı bir İngiliz düşünürünün yazdıkları sonuçları olarak ortaya çıkmaktadır ve ülkemizde dâhil birçok ülkede eğitim programlarını etkilemiştir (Özsoy, 2003, s.126).

Toplumlarda güzel sanatlara olan ihtiyaç genel olarak ilk sıralarda yer almasa da kimi insanlar için sanat duygu ve düşüncelerin yansıtıldığı özel bir alandır. Kimi insan için yeme içme barınma gibi temel ihtiyaçlarından sonra güzel sanatlar gelirken bazı insan için ilk başta duygu ve düşüncelerin doyurulması gerektiği sanatı ifade eder. Örneğin bu durum ünlü sanatçıların yoklukta dahi sanat eseri üretme çabasında olduğunu bize gösterir.

Okulların Fiziki Yapılarının Görsel Sanatlar Dersine Etkisi

Yapılan araştırmalara bakıldığında okullarımızdaki fiziki şartların yetersizliğinin öğrenci başarısını büyük ölçüde düşürdüğü, bu durumun ise öğrencilerin büyük ölçüde derse karşı durumunu etkilediği söylenebilir.

Özsoy (2003)'un belirttiği üzere, “İlk ve ortaöğretim kurumlarında genellikle görsel sanatlar dersinin işleneceği ayrı bir sanat atölyenin bulunmaması bulunsu bile sanat donanımlarına sahip olmaması sanat eğitimi sekteye uğratmaktadır” (s.209).

Ülkemizde çoğu okulda görsel sanatlar dersi için ayrılan bir atölyenin bulunmaması, bulunsu bile dersliklerin sanat çalışmalarını yapmada yetersiz kalması, bir de buna kalabalık sınıf mevcutları eklendiğinde sanat eğitiminden gereken verimin alınmadığı söylenebilir. Bu durum öğrenci ve öğretmen etkileşimini olumsuz yönde etkilediği, öğrencinin uygun olmayan bir ortamda çalışması istendiğinde isteksiz davrandığı, rahat çalışma imkânı bulamayan öğrencilerin, sınıfta çeşitli disiplin problemlerine yol açtıkları, dolayısıyla öğrenmenin kesintiye uğradığı düşünülebilir.

Ekonomik-Bürokratik-Politik Nedenlerin Görsel Sanatlar Dersine Etkileri

Bürokratların, politikalarında toplumun öncelikli ihtiyaçları ve bunların giderilmesi hedef alınır. Ekonomik sıkıntılarla mücadele eden halkın bu sıkıntılarını ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalara öncelik verilmesi nedeni ile sanat geri plana atıldığı söylenebilir. Bu duyarsızlığın sonucu olsa gerek insanlar çeşitli nedenlerden sanata gereken duyarlılığı gösterememektedir. İnsanların özellikle büyük kentlerde ekonomik sıkıntılarla baş etmek zorunda kalması; önceliği geçim derdi olan bireylerin sanat faaliyetlerine ayıracak bütçeleri genellikle yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Özsoy(2003)'un da belirttiği üzere; Okullarımızda sanat öğretim programlarının dikkate alınmasını ve geliştirilmesini engelleyen politik ve ekonomik nedenler bulunmaktadır. Genel

olarak toplumun ileri gelenlerinin ve okul yöneticilerinin, diğ er bran   öğretmenlerinin, velilerin   ğrencilerin okullarda ne amaçla sanat eğitimi verildiğinin, sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini hala inanmamaktadırlar. “Ayrıca görse sanatlar eğitimi ve  ğretiminde geliştirilen kuramlar ve  ağda  uygulamalardan haberdar olmayan, program geliştirmenin özelik ve incelikleri konusunda bilgisiz kişilerin  ğretim programları ve ders kitapları hazırlaması, sanat eğitimini büyük bir sekteye uğratmıştır” (s.207-208).

Ekonomik, politik, bürokratik nedenlerden ötürü sanata, ilgisizlik çeşitli nedenlere dayandırıl a da sanıldığı gibi sanata ulaşmak çok da pahalı olmayan hemen hemen herkesin ulaşabileceği bir alan olduğunu topluma benimsetilmesi gerektiği söylenbilir.

BÖLÜM III

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri doğrultusunda yapılan araştırmada, konu ile ilgili yayınlardan önemli görülenler aşağıda özetlenmiştir.

A. Karaca (2006), “İlköğretim Okullarında Uygulanan Resim Derslerinin Sanat Eğitimi Açısından İncelenmesi, Görülen Temel Sorunlara Uygun Yöntem Önerisi” adlı yüksek lisans tezinde; araştırmaya katılan öğrencilerin, “resim-iş derslerinin rahat ve sessiz bir ortamda, aktif ve eğlenceli geçmesi, ders süresinin iki saat olmasını, dersin atölyede, müzik eşliğinde, teknolojik kaynaklardan yararlanarak işlenmesini istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Okullardaki fiziki koşulların %66,7’sinin sanat eğitimi yapmaya yeterli olmadığı, %33,3’ünde kısmen yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Okulların %33,3’ünde öğrencilerle verimli ders islenebilecek atölye ortamının olmadığı, %50’sinde atölyenin olduğu fakat yeterli olmadığı, %16,7’sinde de atölyenin olduğu bunun yanında atölyedeki demirbaş malzemelerin %8,3’ünün yeterli olduğu, %66,7’sinin yetersiz olduğu, %25’inde ise demirbaş malzemenin hiç olmadığı görülmektedir. (s.50). Buradan ki araştırma sonuçlarından okullardaki fiziki koşulların ve imkânların yetersiz olduğu, dersin iki ders saatine çıkarılması gerektiği, dersin atölyede eğlenceli bir şekilde işlenmesi gerekliliğini göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından, yaptığımız araştırmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir

U. Atan ve A. Dalkıran (2008) “İlköğretim Okullarındaki Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenleri ve Fiziki Altyapı Standartlarına Yönelik Bir Durum Değerlendirmesi” dergisinde, "Devlet okullarındaki görsel sanatlar dersliği standardı ile öğrenci başına düşen öğretmen sayısının özel okullardakine ne kıyasla yeterli olmadığı tespit dirmiştir. Okulların dersliklerindeki öğrenci başına düşen 1,50 m²’lik standart alanın uygulama yapmaya hiçbirinde yeterli

olmadığı saptanmıştır. “Okulların hiç birisinde görsel sanatlar dersliği, çok çeşitli araç ve gereçlerin kullanımına elverişli bir konumda düzenlenmemiştir. A.E.E.O. da görsel sanatlar dersi normal sınıflarda yapılmaktadır. İki ve üç boyutlu öğrenci çalışmalarının ayrı ayrı saklanması için sınıfta dolapların olması standardında; okullardan sadece Konya ili M.B.E.O uymaktadır. Ancak bu okulun dolapları da yeterli kapasitede değildir” (s.182). “Okullarda genel yetersizlik dersliklerin fiziki durumundan kaynaklanmaktadır. Fiziki durumdaki kapasite eksikliği öğretmenin eğitim ve öğretim yaşantısını da etkilemektedir. Bu ortam içerisindeki öğretmen daha fazla yorulmakta, bu nedenle belki bir süre sonra bıkmakta ve motivasyonunu da kaybetmektedir” (s.184). Bu bağlamda Türkiye de ilk ve orta öğretim kurumlarında görsel sanatlar dersliklerinin standartlara uygun şekle getirilmesi gerekmektedir. Uygun bir ortamda öğretmenlerde kendilerini geliştirme ve yetkinleştirme fırsatı yakalayacaktır; görüşü araştırmamızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

F. Yiğitel (2009)’in “Ergenlik Dönemindeki Çocukların (12-13 Yaş) Duygu Ve Düşüncelerini İfade Etmede Görsel Sanatlar Dersinin Önemi” adlı yüksek lisans tezinde. Araştırma sonucunda görsel sanatlar dersinin öğrenciler tarafından sevilen bir ders olduğu görülmüştür. Öğrenciler dersi kendilerini ifade etmelerini sağlayan, eğlenceli bir ders olarak görmektedirler. Açığa vurmadıkları duygu ve düşüncelerini özgürce aktardıkları bir ders olduğunu düşünmektedirler. Bu sebepten görsel sanatlar dersi öğrencilerin kendi iç dünyalarını ifade etmeleri bakımından yararlıdır. Özellikle ergenlik dönemindeki öğrencilerin iç dünyalarını çözebilmek, duygu ve düşüncelerini öğrenmek, sorunlarına çözüm bulma açısından sanat etkinliklerini kapsayan görsel sanatlar dersinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır (s.194)

K. Daş (2008) “Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Resim Dersine Karşı İlgi ve Tutumlarını Belirleyen Etmenler” başlıklı yüksek lisans tezinde, “araştırmaya katılan öğrencilerin %42,1’i sınıf mevcudunun kalabalık olmasının derse olan ilgisini kesinlikle azalttığını söylerken, %8,4’ü ise sınıf mevcudunun kalabalık olmasının derse olan ilgisini kesinlikle azaltmayacağını belirtmiştir. Aynı zamanda sınıf mevcudunun kalabalık olmasının derse ilgisini azalttığını söyleyen öğrencilerin sayısı 97 iken, buna katılmayanların sayısı ise 39’dur”. (s.44) Bu durum resim dersinin kalabalık sınıflarda işlenmesinin öğrencinin ilgisini azalttığını gösterdiği söylenebilir. “Ayrıca araştırma %31,9’u merkezi sınavlarda resim dersinden soru çıkmaması bu derse karşı olan ilgisini kesinlikle azalttığını, % 34,3’ü resim dersine ayrılan sürenin az olmasının bu derse olan ilgisini kesinlikle olumsuz

etkilediğini, %53,5'i okul yöneticilerinin dersi önemsiz görmelerinin kendilerinin de derse olan ilgisinin kesinlikle olumsuz etkilediğini %49,0'ı diğer öğretmenlerin resim dersini önemsiz görmelerinin kendilerinin de derse olan ilgisini kesinlikle olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmanın sonuçlarından Araştırma sonucunda elde edilen bu verilerden yola çıkarak; Fiziki Koşulların, Eğitim Sisteminin, Sosyal Çevrenin ve Öğretmen gibi etmenlerin öğrencinin resim dersine karşı ilgi ve tutumlarında belirleyici olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür” (s.65-67).

Handan Bülbül'ün (2003) “Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesine Dayalı Bir Çalışma” Konulu Yüksek lisans Tezi için yapmış olduğu ilgi ve tutum ölçeğinde öğretmenlerin “Resim- iş dersinin matematik ve fen gibi derslerden daha önemsiz olduğun” na inanmaya yönelik tutumlarının ($x = 3.72$) ortalama ile katılıyorum düzeyinde olduğu görülmüştür”. Bu bulgu doğrultusunda, ortaya çıkan sonuç resim-iş dersinin matematik ve fen bilgisi dersleri ile kıyaslanamayacak düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca asıl alanı görsel sanatlar dersi okutmak olmayan öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilgisiz kaldıkları ve bu dersi fazla önemsemedikleri söylenebilir.

Özgen Kılıçarslan (2010), “10 – 12 Yaş Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Bakış Açılarında, Sosyo - Ekonomik Ve Kültürel Öğelerin Etkileri” başlıklı yüksek lisans tezinde; Araştırmasında devlet ve özel okulun fiziksel şartları ve öğrenciye sunulan imkânlar bakımından farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Özel okulda muntazam sergi salonu ve teşkilatlı sanat atölyeleri ile öğrencilere her türlü çalışma ortamı sağlandığı, devlet okulunun sergi salonu ve atölye bulunmadığı belirtilmiştir. “Görsel Sanatlar dersi için ayrılan atölyelerin ise diğer dersliklerden hiç farklı olmadığı, kalabalık sınıf mevcutları ile her öğrenciye bir masa dahi düşmediği belirtilmiştir” (s.59). Özel okuldaki öğrencilerin, ailelerin ve okulun sunduğu imkânların üst düzeyde olmasına rağmen görsel sanatlar dersine ilgi ve beklentileri ile devlet okulundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilgi ve beklentileri arasında anlamlı farklılıklar görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Şeyda Göknur (2011)'un “İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Kazanımlar Boyutunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, öğretmenlerin okuttukları sınıfların mevcuduna göre dağılımları; “25 ve 25'in altındaki sınıf mevcudunu okutan 16 öğretmen (%22,20) , 26-35 mevcutlu sınıfları okutan 16 öğretmen (%22,20) , 36-45 mevcutlu sınıfları okutan 27 öğretmen (%37,50) , 46 ve üzeri mevcutlu sınıfları okutan 13 öğretmen (%18,10) olduğu

görülmektedir. Bu sonuçlar sınıf mevcutları çok fazla olduğunu göstermektedir. Türkiye nüfus ve koşulları açısından bakıldığında kalabalık olan 26-35 kişilik sınıflar kabul edilebilir. Ancak, tablodan anlaşılabacağı üzere %55,60 oranında 36 ve üzerinde sınıf mevcudu bulunmaktadır” (s.79) Bu dersin etkinliğini düşüren önemli bir unsurdur. Hem ders saatinin azlığı hem mevcutların fazla olması, bireylere sanat eğitiminde sunulan kazanımların gerçek anlamda gerçekleştirilmesini güçleştirdiğini göstermektedir.

Yıldız Kurtuluş (2002)’un “Türkiye’de Sanat Eğitimi Tarihi” doktora tezinde “görsel sanatlar eğitiminin 1926’dan itibaren ilkokullarda-ilköğretim okullarında uygulanan ders dağıtım çizelgelerinde görsel sanatlar dersinin ağırlığı, %12,3’ten başlayarak gerilemiş, günümüzde %4,6’ya indirilmiştir. İlköğretim okulları ders dağıtımında görsel sanatlar eğitimi dersinin ağırlığını yitirdiği açıktır” (s.153).

Dilber İldanlı (2010)’nın “İlköğretim Okullarının II. Kademesinde Görsel Sanatlar Dersi Haftalık Ders Saati Süresinin Yeterliliğinin” araştırmasında ankete katılan öğrenci öğretmen ve yöneticilerin verdiği cevaplardan ortaya çıkan “verilere göre görsel sanatlar eğitimi tam anlamı ile verilemezken, süresi de yeterli bulunmamaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin ders işleniş esnasında çalışmalar ders süresi nedeni ile bitirilemediği. Öğrencilerin dersin gerekliliği ile ilgili verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin birçoğu dersin gerekliliğine inanmadıkları ve öğretmenler, ders süresi boyunca çalışmaların çok az bir kısmının tamamlanabildiğini belirtmiştir. (İldanlı, 2010, s.58-59) Görsel sanatlar programının içeriği incelenip, derslerin büyük çoğunluğunun görsel sanatlar atölyesi bile olmayan okullarda işlendiği düşünüldüğünde programda geçen amaçların birçoğunun gerçekleştirilemediği düşünülebilir.

Vedat Özsoy (2003)’un “Görsel Sanatlar Eğitimi” kitabında belirttiği üzere, Cumhuriyet öncesi dönemden zamanımıza gelinceye kadar halk tarafında sanata yönelik ön yargılar tamamen ortadan kalkmamıştır. Hızlı kentleşme ile birlikte kalabalık şehirlerde yaşanan geçim sıkıntısı, bireyin yaşamını sürdürmesi için öncelikli yaşam ihtiyaçlarını ön plana çıkartarak sanatsal ve estetik ihtiyaçlarını arka plana itmiştir. “Sanat sadece “gerçek çalışma” dan sonra edinilecek bir “süştür” tutumu halen bir gerçektir. Bunun önemli sebeplerinden birisi resim (iş)derslerinin okul programlarında matematik, fen bilgisi veya sosyal bilgiler gibi derslerle karşılaştırılabilir duruma ulaşamamasındandır” (s.105-106). Açıklanan bu durum araştırmamızı destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümde; araştırma modeli, evreni- örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin ve bu okullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bakış açılarını ortaya koymak, öğrencilerin ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları problemler ve bunların nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama çalışması ile “araştırmacılar bireyin, grupların ya da (bazen)fiziksel ortamların (okul gibi)özelliklerini (yetenekler tercihler, davranışlar vb.) özetler”.(Büyüköztürk vd. 2008, s.21) Araştırma bu yönüyle betimsel çalışma niteliğindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Ankara ili Keçiören ilçesinde görsel sanatlar dersi alan ortaokul 8 sınıf öğrencileri ve bu okullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinden oluşmaktadır. Örneklemi ise, Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı 4’ü devlet okulu 461 öğrenci ile 4’ü özel okullardaki 155 öğrenci toplamda 616 öğrencinin ve bu okullarda görev yapan, 4’ü devlet okulundan ve 4’ü özel okullardan olmak üzere toplam 8 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin seçilmesi ise araştırmacının şartlarının uygunluğu göz önüne alınarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan anket formu, uzmanlar ve öğretim elemanlarının görüşleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine karşı bakış açılarının nedenleri ile ilgili anket formu geliştirilmiştir. Genel bir tanımlamayla anket “insanların yaşam koşullarını, davranışlarını inançlarını veya tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyali” (Büyüköztürk vd. , 2008, s.123) olarak tanımlanan anket uygulaması; evet, hayır, kısmen seçeneklerini içeren likert tipi bir ankettir (Ek:2). Öğretmen görüşlerine başvurmak için likert tipi anketten yararlanılmıştır. Öğretmen görüşlerini almak için hazırlanan ankette, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde 5’li liker tipi ölçektir (Ek:4).

Her iki anket hazırlanırken;

- 1-Literatür taranmış,
- 2-Taslak anket formu oluşturulmuş,
- 3-Ön deneme yapılmış,
- 4-Ön deneme sonuçlarına göre, gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Veri toplama aracı, ilgili kurumlardan gerekli izinler alınarak yapılmıştır. Anket formlarının doldurulmasında formlar araştırmacı tarafından sessiz ve güven verici bir ortamda uygulanmıştır. Uygulama sürecinden sonra yapılan anket değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan ortaokul 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada devlet okullarında öğrenim gören 461 öğrenci ile özel okullarda öğrenim gören 155 öğrenciye ulaşılmış ve ankete toplam 616 kişi yanıt vermiştir. Bu okullarda görev yapan 4’ü özel okul, 4’ü devlet okulundaki toplamda 8.kişiden oluşan görsel sanatlar öğretmenlerine de ayrı bir anket uygulanmıştır.

Anketlerin geçerliliği ve güvenilirliği için;

- 1-Her iki anket uzman görüşlerine sunulmuş (Gazi Üniversitesi ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversite’ sin de görev yapan sanat eğitimcileri)

2-Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış,

3-Her iki ankete nihai şekli verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

4-Ardından uygulama yapılmıştır.

Anket sorularının kendi arasında tutarlılığını ve uygulanan anketin ölçüm yapılmak istenen hususta güvenilirliğini ölçen analiz neticesinde bulunan Cronbach's Alpha katsayısı “iyi” olarak değerlendirilebilecek 0,702 gibi bir değer çıkmıştır. Verilerin analizinde frekans (f) ve yüzde (%) dağılımı içeren betimsel istatistik ve veri çözümlemede istatistik programı olarak SPSS istatistik programı kullanılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın beşinci ana başlığını oluşturan bu bölümde, araştırma verilerinin analizi sonucunda görsel sanatlar dersi öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili bulgular her alt probleme göre incelenmiş, tablolar şeklinde verilmiş ve tablolar ile ilgili detaylı açıklamalar yapılmıştır.

Örnekleme İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Örnekleme oluşturan ortaokul 8.sınıf öğrencilerine ilişkin veriler aşağıda Tablo V-1’de verilmiştir.

Öğrencilere İlişkin Veriler;

Tablo 6

Örnekleme Giren Öğrencilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Devlet Okulları	f	%
A Okulu	76	12,3
B Okulu	172	27,9
C Okulu	107	17,4
D Okulu	106	17,2
Toplam	461	74,8

Özel Okullar	f	%
A Okulu	42	6,8
B Okulu	36	5,8
C Okulu	29	4,7
D Okulu	48	7,8
Toplam	155	25,1

Tablo 6’da ankete katılan 461 öğrenciden %74,8’i devlet okulunda öğrenim görmektedir.155 öğrencinin %25,1’i ise özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.4’ü devlet

ve 4'ü özel okullarda öğrenim gören öğrencilere düzenlenen bu ankette devlet okullarındaki öğrenci fazlalığı dikkat çekici görünmektedir. Bu durum devlet okullarında sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu bize göstermektedir.

Öğretmenlere İlişkin Veriler;

Örnekleme oluşturan ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin dersini okutan görsel sanatlar öğretmenlerine ilişkin veriler aşağıda Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Örnekleme Giren Öğretmenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Devlet Okulları	f	%
A Okulu	1	25
B Okulu	1	25
C Okulu	1	25
D Okulu	1	25
Toplam	4	100
Özel Okullar	f	%
A Okulu	1	25
B Okulu	1	25
C Okulu	1	25
D Okulu	1	25
Toplam	4	100

Tablo 7'de ankete katılan öğretmenlerden 4'ü devlet okulunda,4'ü özel okullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma anketinin bu bölümünü görsel sanatlar dersi öğrencilerinin görsel sanatlar dersi ile ilgili görüşleri oluşturmaktadır. Birinci alt problemin cevaplanması için anket verileri toplanmış, devlet okullarında öğrenim gören 461 öğrenci ile özel okullarda öğrenim gören 155 öğrenci, toplam 616 katılımcının verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, Tablo 8'de görüldüğü gibi frekans ve yüzde değerleri ile gösterilmiştir.

Alt Problem 1: Birinci alt problemin cevaplanması için anket verileri toplanarak analiz edilmiş ve aşağıdaki Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

ÖRNEKLEMLER	Okullar	Evet		Hayır		Kısmen		Toplam	
		f	%	f	%	f	%		
1. Görsel sanatlar dersini seviyorum.	Devlet	265	57.6	60	13.0	135	29.3	460	100
	Özel	59	38.8	45	29.6	48	31.5	152	100
2. Görsel sanatlar dersinde yaptıklarımı yetiştiremiyorum.	Devlet	184	39.9	165	35.7	112	24.2	461	100
	Özel	29	18.9	97	63.3	27	17.6	153	100
3. Görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersler daha önemli.	Devlet	254	55.3	73	15.9	132	28.7	459	100
	Özel	114	75.4	11	7.2	26	17.2	151	100
4. . Görsel sanatlar dersi bir yetenek dersi	Devlet	291	64.3	89	19.6	72	15.9	452	100
	Özel	91	59.9	33	21.4	30	19.4	154	100
5. Görsel sanatlar dersi rahatlatan bir ders.	Devlet	196	42.7	132	28.7	131	28.5	59	100
	Özel	48	31.3	63	41.1	42	27.4	153	100
6. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerimi hayatım boyunca birçok yerde uygulayabilirim.	Devlet	137	30.3	144	31.8	171	37.8	452	100
	Özel	30	19.4	79	51.2	45	29.2	154	100
7. Görsel sanatlar dersinden düşük not almam motivasyonumu düşürüyor.	Devlet	143	31.9	209	46.6	96	21.4	448	100
	Özel	56	36.3	84	54.5	14	9.0	154	100
8. Sınıfın kalabalık oluşu gürültü, ses resim yapmamda motivasyonumu düşürüyor.	Devlet	207	45.8	146	32.3	98	21.7	451	100
	Özel	55	35.7	72	46.7	27	17.5	154	100
9. Görsel sanatlar dersinde genellikle lise giriş sınavına yönelik sayısal ve sözel dersler işleniyor test çözülüyor.	Devlet	16	3.5	424	93.8	12	2.6	452	100
	Özel	74	48.5	67	43.5	13	8.4	154	100
10. Görsel sanatlar öğretmenin katı tutumu derse karşı motivasyonumu etkiliyor.	Devlet	63	13.7	358	77.9	38	8.2	459	100
	Özel	58	36.0	84	52.1	19	11.8	161	100

Not: Tablonun devamı aşağıda gösterilmiştir.

11. Öğretmen görsel sanatlar dersini zevkli işlediği için dersi seviyorum.	Devlet	268	59.1	76	16.7	109	24.0	453	100
	Özel	58	37.9	60	39.2	35	22.8	153	100
12. Ailem görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmemi istiyor.	Devlet	237	52.0	94	20.6	124	27.2	455	100
	Özel	100	64.5	27	17.4	28	18.0	155	100
13. Evinizde kültür sanat programları izlenir mi?	Devlet	128	28.0	166	36.4	162	35.5	456	100
	Özel	57	37.0	53	34.4	44	28.5	154	100
14. Evinizde kültür sanat kitapları dergileri okunur mu?	Devlet	122	26.8	284	62.4	49	10.7	455	100
	Özel	47	30.5	89	57.7	18	11.6	154	100

Tablo 8'e göre, "Görsel sanatlar dersini seviyorum?" Şeklindeki 1.soruya, devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %57,6 (f=265, %57,6) kısmı evet, %13'ü (f=60, %13) hayır, %29,3 ise (f=135, %29,3) kısmen yanıtını vermiştir. Devlet okulundaki öğrencilerin büyük bir kısmının dersi sevdikleri görülmektedir.

"Görsel sanatlar dersini seviyor musunuz?" Sorusuna özel okulda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %38,8 (f=59, %38,8) kısmı evet, %29,6'sı (f=45, %29,6) hayır, %31,5'i (f=48, %31,5) ise kısmen yanıtını vermiştir. Buradaki bulgulardan, devlet ve özel okullardaki öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersi sevdikleri görülmektedir.

Tablo 8'e göre "Görsel sanatlar dersinde yaptıklarımı yetiştiremiyorum "Şeklindeki, 2. soruya, devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %39,9'u (f=184, %39,9) derste yaptıklarını yetiştiremedikleri, %35,7'si (f=165, %35,7) yetiştirdikleri, %24,2'si (f=112, %24,2) ise bu soruya kısmen cevabını vermişlerdir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden %18,9'u (f=29, %18,9) derste yaptıklarını yetiştiremediklerini belirtirken, çoğunluğu oluşturan %63,3'ü (f=97, %63,3) kısmı derste yaptıklarını yetiştirebildiklerini belirtmiştir. %17,6'sı (f=27, %17,6) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %63,3 kısmı derste yaptıklarını yetiştirebildiklerini belirtmeleri dikkat çekici görülmektedir. Bu okullarda genellikle öğrencilere görsel sanatlar dersinde lise giriş sınavlarına yönelik test çözülmesi, öğrencilere görsel sanatlar dersinde çalışmaları tamamlamada süreyi kullanma açısından bir

sıkıntı yaşatmadığını göstermektedir. Bu sonuca araştırma bulgularından (Bkz.s.40) yola çıkarak ulaşılmıştır.

Devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin, çoğunluğu oluşturan %39,9 kısmının çalışmalarını yetiştiremediklerini belirtmeleri derse ayrılan 40 dakikalık sürenin öğrencilere yetmediğini, çalışmaların yetiştirilemediğini bize göstermektedir.

Dilber İldanlı'nın 2010 yılında ilköğretim okullarının II. Kademesinde görsel sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliğinin araştırılması konulu yüksek lisans tezinde bu durumu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin ders süresi bitimine kadar öğrenci çalışmalarının ne kadarının tamamlanmış olduğu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, ankete katılan öğretmenlerden %50 si (f=7, %50,0) uygulanan ders süresi bittiği zaman çalışmaların ancak %25 inin tamamlanabildiğini belirtirken, %21,4'ü (f=3, %21,4) çalışmaların sadece %5 gibi çok azı, bir kısmının tamamlanabildiğini belirtmiştir. %21,4'ü (f=3, %21,4) ise çalışmaların sadece % 50'sinin tamamlanabildiğini ifade etmiştir. Ders süresi bittiği zaman çalışmalarının %100'ünün tamamlandığını belirten öğretmen, olmadığı gözlenmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin tamamı ders süresi boyunca çalışmaların tamamlanamadığını belirtmiştir (İldanlı, 2010, s.48).

Kırıçoğlu (2002)'nin belirttiği üzere; “Görsel sanatlar eğitimi dersine ayrılan süre ilköğretimde bir ders saatiyle sınırlıdır. Görsel sanatlar eğitimi dersi uygulamalı bir ders olduğu için derse başlarken araç-gereç hazırlığı, ders bitiminde de araç-gereç toplama zaten az olan ders süresinin oldukça kısılmasına neden olmaktadır” (s.8). Yapılan araştırmalardan anlaşılağı üzere, görsel sanatlar dersinin haftada bir ders saatiyle sınırlandırılmış olmasının öğrencilerin çalışmalarını yetiştirememelerine, bu durum çalışmaların niteliğinin düşmesine ve çalışmaların tamamlanmamasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 8'e göre “Görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersler daha önemli” Şeklindeki, 3.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %55,3 (f=254, %55,3) kısmı görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %15,9 (f=73, %15,9)'u görsel sanatlar dersini de önemli bir ders olarak gördüğünü belirtirken, %28,7'si (f=132, %28,7) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullardaki öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan, %75,4 (f=114, %75,4) kısmı görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha önemli gördüklerini belirtirken, %7,2'si (f=11, %7,2) görsel sanatlar dersini önemsediklerini belirtmişlerdir. %17,2'si (f=26, %17,2) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Bu durum devlet ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel dersleri önemsediklerini göstermektedir.

Devlet okulundaki öğrencilere oranla özel okulda öğrenim gören öğrenciler sayısal ve sözel dersleri görsel sanatlar dersinden daha fazla önemsedikleri görülmektedir. Özel okullardaki öğrencilerin büyük bir kısmının (%75,4) sayısal ve sözel dersleri önemli gördüklerini ifade etmeleri özellikle özel okullardaki 8.sınıf öğrencilerinin lise giriş sınavına hazırlanıyor olmalarından dolayı sayısal ve sözel derslerle daha çok ilgilendikleri, görsel sanatlar dersinden soru çıkmadığı için görsel sanatlar dersini fazla önemsemediklerini bize göstermektedir.

Tablo 8'e göre, "Görsel sanatlar dersi bir yetenek dersidir." Şeklindeki 4.soruya devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %64,3 (f=291, %64,3) kısmı evet, %19,6'sı (f=89, %19,6) hayır, %15,9'u (f=72, %15,9) bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullardaki öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %59,9 (f=91, %59,9) kısmı görsel sanatlar dersinin bir yetenek dersi olduğuna inanırken, %21,4'ü (f=33, %21,4) kısmı dersin sadece yetenekli öğrencilere göre bir ders olmadığına inanmaktadır. %19,4'ü (f=30, %19,4) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Buradaki bulgulardan hem devlet hem de özel okulda öğrenim gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğu görsel sanatlar dersini yetenekli öğrencilere göre bir ders olarak düşünmeleri dikkat çekici görünmektedir.

Aylin Bayram'ın 1993 yılında "Ortaokul Çağı (12-15 Yaş) Çocuğunun Resim- İş Dersine Bakış Açısını Belirleyen Etkenler" konulu yüksek lisans tezi için ortaokul öğrencilerine uygulamış olduğu ankette "Yeteneksiz olduğum için resim yapmayı sevmiyorum" sorusuna öğrencilerin %75,5 kadarı bu soruya evet cevabı vermiştir." (Bayram, 1993, s.45). Bu da bize; yetenekle ilgili düşüncenin öğrencilerin resim dersine bakış açısını etkilediğini göstermektedir. Kırıçoğlu (2002)'nin belirttiği üzere, "Oysa toplumlarda üstün yetenekli insanların varlığı ötekilerde bu yetinin yokluğunu göstermez. Kaldı ki sanat; görme, anlama,

deneyim ve yaratma süreci olarak bu alanda kapasiteleri sınırlı olanlar için de gerekli bir derstir” (s.6). Görsel sanatlar dersini tüm öğrenciler için gerekli bir ders olduğu belirtilmiştir.

Erbay (1998)’ın belirttiği üzere; “Çok ilginçtir ki birçok kişi sanatla uğraşmayı zevkli bir uğraş olarak benimsememektedir. Bunun nedenleri arasında, okul yıllarında sanat eğitimi verilmemiş olması, verilse bile sanat eğitiminin katı veya yetersiz bir eğitim anlayışı içinde verilmeye çalışılması ve bunun sonucunda da sanat yeteneğinin körelmiş olması yatmaktadır. Birçok kişi sanatsal etkinlikleri karmaşık, yetenek isteyen kişisel bir uğraş olarak değerlendirip bu tür etkinlikleri uzaktan izlemekle yetinmektedir” (s.64).

İnsanın duygu ve düşüncelerinin yansıtma aracı olan sanatın, eğitim boyutunda ele alındığında, okullarımızda bireylere verilme şeklinde birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar öğrenciyi sanat eğitiminden uzaklaştırdığı düşünülebilir. Özellikle sanatın yetenek isteyen bir olgu olduğunu düşünen insanlar için bu durum görsel sanatlar dersinin geri planlara atılmasına neden olduğu söylenebilir.

Özsoy (2003), “Okullarda öğretmenler ve veliler, dolayısıyla öğrenciler sanat derslerinin sadece yetenekli olanlar için gerekli dersler olarak düzenlendiği, bu nedenle herkesi aynı oranda ilgilendirmesinin düşünülmemeyeceği inancına kapılmışlardır. Bunda hiç şüphesiz ki, eğitimden sorumlu yetkililerin ve diğer ilgililerin yıllarca sanat eğitimi ve öğretiminde dünyada yaşanan gelişmelere duyarsız ve ilgisiz kalışlarının etkisi büyük olmuştur” (s.211). Sanat eğitimini yetenekli bireylere göre bir olgu olarak düşünen insanlar için bu durum okullarımızda verilen sanat eğitimi derslerine rağmen sanat eğitiminin yetenekli öğrencilere göre bir ders olduğu önyargısının yıkılmadığını bize göstermektedir.

Genel eğitim sistemi içerisinde sanat eğitimi birey için önemli bir yere sahiptir. Sanat eğitimi birçok insanın düşündüğü gibi sadece yetenekli insanlar için değil herkes için gerekli kişilik eğitimidir. Amaç sanatçı yetiştirmek değil sanat eğitimiyle bireylerin estetik eğitimidir. İnsanın kendinde var olan gizli güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyin kendini gerçekleştirmesini amaçlayan bir etkinliktir (Gençaydın, 1990, s.44).

İnsan yetenekleriyle dünyaya gelmiştir, bireylerde keşfedilmeyi bekleyen gizli yeteneklerinin ortaya çıkarılması, kazandırılması eğitimle mümkündür, sanat eğitimi bu anlamda yol gösterir, insanda var olan yeteneklerinin ortaya çıkarmasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Tablo 8'e göre "Görsel sanatlar dersi rahatlatan bir ders." Şeklindeki 5.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan, %42,7 (f=196, %42,7) kısmı dersin kendilerini rahatlattığını belirtirken, %28,7'si (f=132, %28,7) dersin kendilerini rahatlatmadığını belirtmişlerdir. %28,5'i (f=131, %28,5) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Devlet okullarında dersin kendilerini rahatlattığını düşünenlerin oranı fazla görülmektedir.

Özel okullardaki öğrencilerden %31,3'ü(f=48, %31,3) görsel sanatlar dersinin kendilerini rahatlattığını belirtirken, %41,1'i (f=63, %41,1) dersin kendilerini rahatlatmadığını belirtmişlerdir. %27,4'ü (f=42, %27,4) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Görsel sanatlar dersi öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yansıtabileceği bireyleri rahatlatan bir ders olarak düşünülmesine rağmen özellikle özel okuldaki öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %41,1 kısmının dersin kendilerini rahatlatmadığını belirtmişlerdir. Bu durum özel okullarda öğrencilere lise giriş sınavına yönelik görsel sanatlar dersinde genellikle test çözülmesinden ötürü öğrenciler görsel sanatlar dersinde isteseler de kendilerini rahatlatan bir ortam bulamadıklarını göstermektedir (bkz.s.40)

Tablo 8'e göre, "Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerimi hayatım boyunca birçok yerde uygulayabilirim." Şeklindeki, 6.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %30,3'ü (f=137, %30,3) evet, çoğunluğu oluşturan %31,8 (f=144, %31,8) kısmı hayır, %37,8'i (f=171, %37,8) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okulda öğrenim gören öğrencilerden "Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerimi hayatım boyunca birçok uygulayabilirim" sorusuna, %19,4'ü (f=30, %19,4) evet, çoğunluğu oluşturan %51,2'si (f=79, %51,2) hayır, %29,2'si (f=45, %29,2) bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerini hayatı boyunca birçok yerde kullanamayacaklarına inanan öğrencilerin oranı devlet okulunda %31,8, özel okulda %51,2 fazla olması özellikle özel okullarda dersin işlevselliğinin öğrenciler tarafından anlaşılamadığını göstermektedir.

Devlet ve özel okullardaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğu görsel sanatlar dersinde öğrendiklerini yaşamlarında birçok alanda uygulayamayacaklarına inanmaktadır. Öğrencilerin sanat eğitimini hayatları boyunca birçok yerde kullanamayacaklarına yönelik inanç, okullarımızda verilen sanat eğitiminin işlevselliğinin sorgulanmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 8' göre "Görsel sanatlar dersinden düşük not almam motivasyonumu düşürüyor." Şeklindeki 7.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %31,9'u (f=143, %31,9) görsel sanatlar dersinden düşük not almalarının kendilerini dersin soğuttuğunu belirtirken, çoğunluğu oluşturan %46,6 (f=209, %46,6) kısmı görsel sanatlar dersinden düşük not almalarının kendilerini dersin soğutmadığını belirtmiştir. %21,4'ü (f=96, %21,4) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okulda öğrenim gören öğrenciden %36,3'ü (f=56, %36,3) görsel sanatlar dersinden düşük not almalarının kendilerini dersin soğuttuğunu belirtirken, çoğunluğu oluşturan %54,5 (f=84, %54,5) kısmı görsel sanatlar dersinden düşük not almalarının kendilerini dersin soğutmadığını belirtmiştir. %9,0'ı (f=14, %9,0) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Devlet ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun görsel sanatlar dersinden düşük not almaları onları çok da fazla etkilemediği veya öğretmenlerin not verme konusunda esnek davrandıklarını gösteriyor olabilir.

Çoban (2007)'ın belirttiği üzere, "Eğitimde ölçülecek olanlar aslında hedef davranışlardır. Öğrencilerin hedeflere ulaşma dereceleri çeşitli ölçme araçları ile saptanır. Sınama durumları sonucu elde edilen bulgular, öğrencilere hedeflere ulaşma dereceleri, öğretmenlere ise gerçekleştirdikleri öğretim faaliyetlerinin etkililiği hakkında dönüt sağlar" (s. 25).

Değerlendirme yalnız öğrencinin genel sanatsal gelişim düzeyinin bir sonucu değil, aynı zamanda öğretmenin de başarısının bir göstergesidir. Bu bölümdeki bulgulardan devlet ve özel okulda okuyan öğrencilerin birçoğunun dersin not ile değerlendirilmesi onları dersten soğutmadığı düşünüldüğünde dersin not ile değerlendirilmesinde bir sakınca olmadığı görülmektedir.

Tablo 8'e göre, "Sınıfın kalabalık oluşu gürültü, ses resim yapmamda motivasyonumu düşürüyor." Şeklindeki 8.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %45,8 (f=207, %45,8) evet, %32,3'ü (f=146, %32,3) hayır, %21,7'si (f=98, %21,7) bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden %35,7'si (f=55, %35,7) sınıfın kalabalık oluşu gürültü, ses resim yapmakta motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtirken, çoğunluğu oluşturan %46,7 (f=72, %46,7) kısmında böyle bir etki görülmemektedir, %17,5'i (f=27, %17,5) bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Devlet okullarındaki öğrencilerin, büyük çoğunluğunu oluşturan %45,8 kısmı sınıfların kalabalık oluşu gürültü ve sestten olumsuz etkilenirken, özel okulda okuyan öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %46,7 kısmının sınıflardaki gürültü ve sestten etkilenmedikleri görülmektedir.

Araştırma bulgularından devlet okulunda öğrencilerin fazla olduğu (bkz, s.38) görülmektedir. Devlet okullarında sınıf mevcudunun kalabalık olması gürültülü, dikkat dağıtıcı bir ortamda öğrencilerin uygulama yapma ve ders dinlemelerini güçleştireceğinden, bu durum öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını olumsuz etkileyebilir. Özel okullarda sınıf mevcutlarının az sayıda olması öğrencileri gürültü ve sestten nispeten az etkilendiğini göstermektedir.

Robinson'un 1986'da (Robinson ve Wittebols, 1986) yaptığı bir araştırmaya göre de "Sınıf mevcudunun azaltılması öğretmenin tarzını değiştirip daha fazla yöntem ve teknik kullanması durumunda faydalı sonuç vermektedir". (Robinson ve Wittebols, 1986) Ferguson (1991), "öğretmen kalitesi, sınıf mevcudu ve öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18'i aştığında öğrenci başarısının azaldığı ayrıca öğretmenin kalitesinin de öğrenci başarısına etki ettiği sonucuna ulaşmıştır." Ferguson (1991). Yapılan araştırmalara bakıldığında devlet okullarındaki sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının öğrencilerin derse karşı güdülenme düzeyini olumsuz etkilediği görülmektedir.

Tablo 8'e göre, "Görsel sanatlar dersinde genellikle lise giriş sınavına yönelik sayısal ve sözel dersler işleniyor test çözülüyor." Şeklindeki 9.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %3,5'i (f=16, %3,5) evet, çoğunluğu oluşturan %93,8 (f=424, %93,8) kısmı hayır, %2,6'sı (f=12, %2,6) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %48,5 (f=74, %48,5) kısmı evet, %43,5'i (f=67, %43,5) hayır, %8,4'ü (f=13, %8,4) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Araştırma devlet okullarında görsel sanatlar dersi işlenirken, özel okullarda görsel sanatlar dersinde genellikle sayısal ve sözel dersler işlendiğini lise giriş sınavına yönelik test çözdürüldüğünü göstermektedir. Bu durumun öğrencilerde görsel sanatlar dersini gereksiz bir ders olarak algılamalarını dolayısıyla dersin önemsenmemesine neden olduğunu düşündürülebilir.

Kırıçoğlu'nun (2002) belirttiği üzere, "Öğrenciler tüm enerjilerini ve zamanlarını bu sınavları kazanmak için harcarlarken öğretmenler de sınava hazırlık maratonunda resim derslerine gereken önemi vermezler. Böylelikle öğrencilerin, sanata karşı isteseler dahi hiç ilgi, istek ve güçleri kalmaz" (s.1). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin son sınıfta girecekleri lise giriş sınavları öğrenciyi büyük bir yarışa hazırlamaktadır. Öğrenciler, görsel sanatlar dersi adı altında doğrudan soru çıkmadığından, görsel sanatlar dersini önemsemedikleri, sınavda soru çıkan sayısal ve sözel alanlarda çalışmaya yoğunlaştıkları düşünülebilir.

Tablo 8'e göre "Görsel sanatlar öğretmenin katı tutumu derse karşı motivasyonumu etkiliyor." Şeklindeki, 10.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %13,7'si (f=63, %13,7) evet, çoğunluğu oluşturan %77,9 (f=358, %77,9) hayır, %8,2'si (f=38, %8,2) öğretmenin katı tutumunun kendilerini dersten kısmen soğuttuğunu belirtmiştir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden, %36,0'ı (f=58, %36,0) görsel sanatlar öğretmenin katı tutumunun kendilerini dersten soğuttuğunu belirtirken, çoğunluğu oluşturan %52,1 (f=84, %52,1) kısmı öğretmenin katı tutumunun kendilerini dersten soğutmadığını belirtmiştir. %11,8 (f=19, %11,8)'ü ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Bulgular genel olarak devlet ve özel okulda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrencilere karşı olumlu davrandığını göstermektedir.

Eğitim ortamında en belirleyici öğelerden biri de öğretmendir. Öğretmeyi en kolay biçimde gerçekleştirmenin yolu bilgiyi sevdirmektir. Öğrencilerin bazı derslerden neden başarısız olduklarını sorduğumuzda genellikle o dersi veren öğretmeni sevmediklerini gerekçe olarak göstermektedirler. Bu da öğrenciye bilgiyi aktarmada sevginin rolünün ne kadar önemli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Bilgiyi sevdirmek belki de öğretmenin yapmak zorunda olduğu en zor işlerden biridir. Bu yüzden iyi bir öğretmen her yaş düzeyindeki öğrenciye nasıl ulaşacağını hangi uyarıcıları kullanması gerektiğini bilmeli, öğrencinin hazır bulunuşu ve algı düzeyini göz önünde bulundurarak konuları ilgi çekici hale getirip öğrenciye sunmalıdır (Arıcı, 1993, s.183).

Öğretmenin öğrenciye olumlu, sevecen ve hoşgörülü olumsuz eleştirileri en aza indirerek yapıcı yaklaşımı, öğrencinin derse karşı ilgisini arttıracaktır. Bu durum derse olan başarıyı yükselteceğinden, öğretmenin her durumda öğrenciye nasıl davranacağını bilmesi gerekir.

Tablo 8'e göre, "Öğretmen görsel sanatlar dersini zevkli işlediği içi dersi seviyorum." Şeklindeki 11.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %59,1 (f=268, %59,1) evet, %16,7'si (f=76, %16,7) hayır, %24,0'ı (f=109, %24,0) ise kısmen cevabını vermiştir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrenciden %37,9'u (f=58, %37,9) öğretmenin görsel sanatlar dersini zevkli işlediği içi dersi sevdiklerini belirtirken, çoğunluğu oluşturan, %39,2 (f=60, %39,2) kısmı hayır, %22,8'i (f=35, %22,8) ise bu soruya kısmen yanıtını vermiştir.

Öğretmenin görsel sanatlar dersini zevkli işlediği için dersi sevdiklerini belirten öğrencilerin oranı özel okulda okuyan öğrencilere oranla devlet okulunda fazladır. Bu durum devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin daha özverili çalıştıklarını gösteriyor çıkarımına ulaşılabilir.

Okullarımızda Uygun çalışma ortamı oluşturulmadan, yaşantı ve deneyimlere yer verilmeden, ezber bilgi ile özgün çalışmalar ortaya çıkarılması engellenmektedir. Çalışmalarda doğru çizim ve boyama teknikleri üzerinde değerlendirme yapılması, merak, ilgi ve hayal gücünün uyandırılmaması, bireyde tedirginlik yaşatacaktır ve bu durum bireyin güzel sanatlardan uzaklaşmasına neden olacaktır. Oysa öğretmen, öğrenci hangi tekniği kullanırsa kullansın onun özgün biçimlerine değer vereceğini göstermesi derse güdülemesi gerekir. (Halıçınarlı, 1988, s.13-66). Buradan öğretmenin ne durumda olursa olsun yapılan çalışmalara olumlu bakması öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önüne bulundurması gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8'e göre "Ailem Görsel Sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmemi istiyor." Şeklindeki 12.soruya, devlet okulunda okuyan öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %52,0 (f=237, %52,0) kısmının ailesi çocuklarının görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmelerini istemektedir. %20,6'sı (f=94, %20,6) görsel sanatlar dersiyle de ilgilenmelerini istemekte, %27,2'si (f=124, %27,2) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir.

Özel okulda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %64,5 (f=100, %64,5) kısmının ailesi çocuklarının görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmelerini istemektedir. %17,4'ünün (f=27, %17,4) ailesi görsel sanatlar dersi ile de ilgilenmelerini istemekte, %18,0'ı (f=28, %18,0) ise bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Çocuklarını görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmelerini isteyen ailelerin oranı hem devlet okulunda hem de özel okullarda fazladır. Yine bu oran devlet okulunda okuyan öğrencilere oranla özel okullarda artış göstermektedir.

Ailelerin öğrencileri çoğunlukla sayısal alanlara yöneltmeleri ve ilköğretim öğrencilerinin Anadolu ve Fen Liselerine girebilme çabaları öğrencilerin sanat eğitimi derslerine olan ilgisini azaltabilmektedir. Bu konuda Yeşilyurt'un,(2008-2009) eğitim öğretim yılında İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Öğretmenleri arasında yapmış olduğu araştırmada "Görsel Sanatlar dersine olan ilgisizliğin sebepleri arasında %81 oranında; İlköğretim

öğrencilerinin Anadolu ve Fen Liselerine girebilme çabaları, %72 oranında; Ailelerin öğrencileri çoğunlukla sayısal alanlara Yöneltmeleri, %64 oranında; Ailenin eğitim seviyesinin düşüklüğü, %64 oranında; Öğrencilerin yaşadıkları çevre ve %40 oranında; Okul yönetiminin Görsel sanatlar Dersini önemsemediği sonucuna varmıştır” (Yeşilyurt, 2009, s. 90).

Ailelerin büyük bir çoğunluğu çocuklarının iyi bir liseye gitmelerini istemektedir. Bu durum, öğrencileri son sınıfta girecekleri lise giriş sınavlarına yönelik sayısal ve sözel dersleri çalışmaya yönlendirmektedir. Sınavda görsel sanatlar dersi adı altında doğrudan soru çıkmaması nedeni ile aileleri dolayısıyla öğrencilerde daha çok sayısal ve sözel derslerle derslere daha fazla ilgi göstermekte bu durumun ise görsel sanatlar dersine olan ilgiyi azalttığı düşünülebilir.

Tablo 8’e göre, “Evinizde kültür sanat programları izlenir mi? Şeklindeki 13.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %28,0’ı (f=128, %28,0) evet, çoğunluğu oluşturan %36,4 (f=166, %36,4) kısmı hayır, %35,5’i (f=162, %35,5) ise kısmen yanıtını vermiştir. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan, %37,0 (f=57, %37,0) kısmı evet, %34,4’ü (f=53, %34,4) hayır, %28,5’i (f=44, %28,5) ise kısmen cevabını vermiştir.

Devlet okulunda, öğrenci ailelerinin çoğunluğunu oluşturan %36,4 kısmı kültür sanat programlarını takip etmediklerini belirtirken, özel okullardaki öğrenci ailelerinin çoğunluğu oluşturan %37,0 kısmının kültür sanat programlarını takip ettikleri görülmektedir. Böylelikle hemen hemen herkesin evinde bulunan televizyon kolay ulaşılabilen kitle iletişim aracı olmasına rağmen devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin ailelerin çoğunluğu oluşturan %36,4 kısmının kültür sanat programlarını takip etmiyor olmaları ailelerin kültür ve sanata karşı çok da ilgili olmadıklarını göstermektedir. Bu durum aileyi rol model alan öğrencinin sanata ve kültüre yönelik bakış açısını belirleyeceğinden dolayısıyla görsel sanatlar dersine olan ilgiyi azalttığı düşünülebilir.

Tablo 8’e göre “Evinizde kültür sanat kitapları dergileri okunur mu? Şeklindeki 14.soruya, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden %26,8 (f=122, %26,8)’i evet, çoğunluğu oluşturan %62,4’ü (f=284, %62,4) hayır, %10,7’si (f=49, %10,7) bu soruya kısmen yanıtını vermiştir. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerden %30,5’i (f=47, %30,5) evet, çoğunluğu oluşturan %57,7’si (f=89, %57,7) hayır, %11,6’sı (f=18, %11,6) bu soruya kısmen cevabını vermiştir. Bu durum devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin aileleri ile özel okuldaki

öğrenci ailelerinin büyük bir kısmının kültür ve sanat yayınlarını yakından takip etmediklerini bu yönde ilgilerinin zayıf olduğunu göstermektedir.

Kültür sanat kitapları dergileri belirli bir ücret karşılığı veya çeşitli yerlerden ilgili ailelerce alınmaktadır. Aileler çocukları için rol model olduğundan ailelerin büyük bir çoğunluğunun bu tür kitapları okumuyor olmaları öğrencinin kültür ve sanata karşı bakış açılarını etkilemekte, bu durum öğrencilerin görsel sanatlar dersine karşı ilgilerinin azalmasına neden olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma anketinin 2.bölümünü görsel sanalar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi ile ilgili görüşleri oluşturmaktadır. Oluşturulan sorulara 8 katılımcının 8'i de cevap vermiştir. İkinci alt problemin cevaplanması için anket verileri toplanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edildiğinde Tablo 9'da görüldüğü gibi frekans ve yüzde değerleri ile gösterilmiştir.

Alt Problem 2: İkinci alt problemin cevaplanması için anket verileri toplanmıştır. Toplanan veriler analiz edilerek aşağıda Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem	Okullar	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.Ailenin Görsel Sanatlar Dersine Karşı Olumsuz Tutumu Öğrenci Tutumunu Etkiliyor	Devlet	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50	4	100
	Özel	0	0	0	0	0	0	1	25	3	75	4	100
2. Öğretmenin Öğrenciye Karşı Olumsuz Tutumu Öğrencinin Derse Karşı Tutumunu Etkiliyor	Devlet	0	0	1	25	0	0	1	25	2	50	4	100
	Özel	0	0	1	25	0	0	1	25	2	50	4	100
3. Görsel Sanatlar Dersinin İşleneceği Bir Atölyenin Olmıyışı Öğrenciyi Olumsuz Etkiliyor.	Devlet	0	0	0	0	0	0	0	0	4	100	4	100
	Özel	0	0	3	75	0	0	1	0	0	0	4	100
4. Lise Giriş Sınavları Öğrenciyi Görsel Sanatlar Dersinden Soğutuyor	Devlet	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50	4	100
	Özel	0	0	0	0	0	0	0	0	4	100	4	100
5. Okullarda Sayısal Ve Sözel Derslere Verilen Önemin Görsel Sanatlar Dersine Verilmeyışı Öğrenciyi Olumsuz Etkiliyor	Devlet	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50	4	100
	Özel	0	0	0	0	0	0	0	0	4	100	4	100

Araştırmada öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerine başvurulmuş, 4'ü devlet okulu 4'ü özel okuldan olmak üzere 8 öğretmenin bu doğrultuda görüşleri alınmak üzere yapılan ankette;

Tablo 9'a göre, "Ailelerin görsel sanatlar dersine karşı olumsuz tutumu öğrenci tutumunu etkiliyor mu?" 1.Soruya cevap aranmış bu doğrultuda devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %0.50'si bu soruya katılıyorum cevabını verirken, %0.50'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Özel okullarda görev yapan öğretmenlerden %0.25'i ise bu soruya katılıyorum cevabını verirken %0,75'ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Özellikle özel okulda görev yapan öğretmenlerin %0,75'inin bu soruya kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi ailelerin görsel sanatlar dersine karşı olumsuz tutumunun öğrenciyi olumsuz etkilediğini gösteriyor sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplardan anlaşılabileceği gibi ailelerin derse karşı olumsuz tutumları dersi gerektiği gibi önemsemediklerini göstermektedir. Bu durum ise öğrencinin tutumlarını etkilemekte dersi önemsememelerine neden olmaktadır.

Ortaokul 8.Sınıf öğrencilerinin dönem sonu girecekleri Lise giriş sınavı (LGS) öğrencileri sayısal ve sözel dersleri önemsemelerine neden olmaktadır. Bu durum 2011 yılında Ahmet İlkak'ın, "SBS'nin görsel sanatlar dersi alan öğrenciler ve velilerinin ders hakkındaki olumsuz görüşlerine olan etkisi" konulu yüksek lisans tezinde, henüz SBS'ye hazırlanmayan 4. Sınıf öğrenci ve bu öğrencilerin velilerinin, 8. Sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin velilerine göre görsel sanatlar dersine karşı daha olumlu görüş belirttikleri tespit edilmiştir. SBS'ye hazırlanan 8. Sınıf öğrencileri, 4. Sınıf öğrencilerine göre Görsel Sanatlar dersini daha az sevmekte, daha az önemsemekte, derste SBS'den soru çıkmadığı için dersi faydasız bulduklarını belirtmişlerdir. 8. Sınıf velilerinin de 4. Sınıf velilerine göre derse karşı daha olumsuz görüşler belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır (İlkak, 2011, s.65).

Tablo 9'a göre, "Öğretmenin öğrenciye karşı olumsuz tutumu öğrencinin derse karşı tutumunu etkiliyor." 2.Soruya, devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin %0.25'i bu soruya katılıyorum cevabını verirken, %50'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerden %0.25'i katılmıyorum cevabını verirken %0.25'i katılıyorum cevabını vermiş, %0.50'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan öğretmenler öğretmenin öğrenciye karşı olumsuz tutumunun öğrencinin derse karşı olan ilgisini azalttığı derse olumsuz baktığı

sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenin kişisel özelliklerinin yanında öğrenciye karşı olumsuz yaklaşımı öğrencinin dersten soğumasına, verilen çalışmaları yapmamasına derse girmek istememesine neden olmaktadır.

“Öğrenciler; güvenilmek ve saygı görmek, bir ailenin parçası olmak, öğretmenlerinden yardım görmek, sorumluluk alma konusunda fırsat bulmak, izin almak değil özgür olmak, insanca muamele gördükleri (insanların önemsendiği) bir yerde bulunmak, öğretmenlerinden başarılı olmaları için yardım görmek ve seçeneklere sahip olmak isterler”(Rogers ve Freiberg, 1994, s. 5-7). Öğretmenin öğrenciye yaklaşımı ne kadar olumlu olursa öğrencide öğretmeni o derece benimseyecek ve verilen çalışmaları istekli yapacaktır.

Tablo 9’a göre, “Görsel sanatlar dersinin işleneceği bir atölyenin olmayışı öğrenciyi olumsuz etkiliyor mu?” 3. Soruya, cevap aranmış bu doğrultuda devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin %100’ü bu soruya kesinlikle katılıyorum cevabını verirken. Özel okulda görev yapan öğretmenlerden %0,75’i katılmıyorum cevabını vermiş, %0.25’ü ise katılıyorum cevabını vermiştir.

Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin %100’ünün Görsel sanatlar dersinin işleneceği bir atölyenin olmayışının öğrenciyi olumsuz etkilediğini belirtmeleri bu okullarda görsel sanatlar atölyesinin olmadığı düşünülebilir dolayısıyla öğretmenlerin dersi işlerken zorlandığını öğrencilerin ise derse karşı motive olamadıkları söylenebilir. Özel okullarda görev yapan öğretmenlerden %0,75’nün Görsel sanatlar dersinin işleneceği bir atölyenin olmayışı öğrenciyi olumsuz etkilemediğini belirtmeleri, %0.25’inin ise katılıyorum cevabını vermeleri bu okullarda görsel sanatlar dersliğinin olduğunu göstermektedir. Özel okullarda dersin işleneceği atölyenin olması öğrencilerin motivasyonlarını olumlu etkilediği çıkarımına ulaşılabilir.

Sanat eğitime karşı çevrenin yaklaşımındaki dar görüşlülük dersin konumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Sanat ise birçok insana göre “yüce duyguların işlendiği düşük bir araçtır.” Bir okuldaki resim öğretmenleri hariç diğer öğretmenler, yöneticiler ve ailelerin sanata yaklaşımları bu doğrultudadır. Sanat derslerinin bunlardan başka diğer sorunları ise fiziksel sorunlardır. Gereken çalışma ortamının olmaması, ders için gerekli bütçenin oluşturulamaması, çalışma sürelerinin diğer derslere göre en aza indirilmesi ve çevre düzeni sanatın öğretimini olumsuz yönde etkilemektedir. Derslikler sanat çalışmaları için uygun değildir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin bu dersliklerde sabit bir düzenleri bulunmadığından öğretmenin hazırlayacağı öğretim düzeni, öğrencinin tekrar çalışmasına olanaklı değildir ve öğrenmede kesintiye meydana gelir (Kırıçoğlu, 1991).

Ülkemizde çoğu okullarda görsel sanatlar dersi için ayrılan bir atölyenin olmayışı olsa bile dersliğin sanat çalışmalarını yapmaya elverişsiz olması, kalabalık sınıflar uygulama yapmaya fırsat vermemektedir.

Nuray Burçak'ın 2003 yılında yüksek lisans tezi için uyguladığı ankette bu durumu destekler niteliktedir. Burçak tezinde resim öğretmenleri, öğrenciler ve okul yöneticilerine okullarında atölye olup olmadığı sorusunu yöneltmiştir. Soruya verilen cevaplar sonucunda anket uygulanan 10 okuldan sadece 4'ünde atölye bulunduğu sonucuna varılmıştır. Okulların bir kısmında ise başlangıçta resim atölyesi olarak planlanmış ve inşa edilmiş mekânların zamanla sınıf, kütüphane ve laboratuvara dönüştürüldüğü görülmüştür (Burçak, 2003, s. 62).

Yapılan araştırmalara bakıldığında okullarımızdaki fiziki şartların yetersizliğinin öğrenci başarısını büyük ölçüde düşürdüğünü, bu durumun ise öğrencilerin büyük ölçüde derse karşı bakış açılarını etkilediğini göstermektedir.

Tablo 9'a göre, "Lise giriş sınavları öğrenciyi görsel sanatlar dersinden soğutuyor mu?"4.Soruya devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin %0.50'si bu soruya katılıyorum cevabını verirken, %0.50'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerden %100'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Devlet okullarında görev yapan öğretmenlere oranla özel okullarda görev yapan öğretmenlerin %100'ünün bu soruya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu durum son sınıfta girecekleri lise giriş sınavları öğrencileri daha çok sayısal ve sözel dersleri çalışmaya sürekli test çözmeye yönlendirdiği, görsel sanatlar dersinden soru çıkmadığı için öğrenciler görsel sanatlar dersini pek önemsemedikleri söylenebilir. Özellikle özel okullardaki velilerin çocuklarından bu yönde beklentilerinin yüksek olması öğrenciyi görsel sanatlar dersinden uzaklaştırırken onların dersi önemsenmemesine neden olmaktadır.

Tablo 9'a göre, "Okullarda sayısal ve sözel derslere verilen önemin görsel sanatlar dersine verilmeyişi öğrenciyi olumsuz yönde etkiliyor mu" 5.Soruya, devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin %0.50'si bu soruya katılıyorum cevabını verirken, %0.50'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerden %100'ü ise okullarda sayısal ve sözel derslere verilen önemin görsel sanatlar dersine verilmeyişi öğrenciyi olumsuz yönde etkiliyor sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Devlet okullarında görev yapan öğretmenlere nazaran özel okulda görev yapan öğretmenlerin %100'ü okullarda sayısal ve sözel derslere verilen önemin görsel sanatlar dersine verilmeyişi öğrenciyi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin lise son sınıfta girecekleri sınavdan dolayı öğrenciler sayısal ve sözel dersleri daha çok önemsemekte sınavda görsel sanatlar dersinden doğrudan soru çıkmadığı için öğrenciler görsel sanatlar

dersini önemsememekle birlikte bu durum öğrencinin derse karşı bakış açısını olumsuz etkilediği düşünülebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anket uygulamasının ardında yapılan analizler neticesinde, ankete katılan öğrenci ve öğretmenlerin sanat eğitime yönelik görüşleri eğitim ortamında karşılaştıkları problemler, okullarda sanat eğitiminin ve mevcut uygulamaların durumu tespit edilmiştir.

Araştırmada Keçiören İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 4'ü devlet okulunda öğrenim gören 461 öğrenci ile 4'ü özel okulda öğrenim gören 155 öğrenci toplamda 616 öğrenciye anket düzenlenmiştir. Ayrıca bu okullarda görev yapan 4'ü devlet okulu, 4'ü özel okulda olmak üzere toplam 8 öğretmene anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda oluşturulan birinci alt amaca ait bulgular ile ilişkilendirilen sonuçlara, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri incelenerek ulaşılmıştır.

Ankete Katılan Öğrencilere İlişkin Sonuçlar

1-Uygulanan anket araştırmasında öğrencilerin dersi sevip sevmedikleri sorulmuş, Anket sonucu devlet okulunda okuyan öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %57,6 kısmı ile özel okulda okuyan öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %38,8 kısmının dersi sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Devlet ve özel okullarda okuyan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun görsel sanatlar dersini sevdikleri tespit edilmiştir.

2-Araştırmada; devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %39,9 kısmının derste yaptıklarını yetiştiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Görsel sanatlar dersine

ayrılan süresinin bir ders saatiyle sınırlandırılması, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun çalışmaları yetiştiremediklerini göstermektedir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin ise çoğunluğu oluşturan %63,3 kısmının yaptıklarını yetiştirebiliyor olması, özel okullardaki öğrencilerin görsel sanatlar dersin de genellikle lise giriş sınavlarına yönelik test çözülmesinden ötürü öğrencilerin görsel sanatlar dersinde çalışma yapmaya fırsat bulamadıklarını dolayısıyla çalışmalarını yetiştirme gibi bir kaygılarının oluşmadığını bize göstermektedir. (bkz.40)

3-Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %55,3 kısmı ile özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ise çoğunluğu oluşturan %75,4 kısmı görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha fazla önemsediklerini belirtmiştir. Bu durum bize devlet ve özel okuldaki öğrencilerin lise giriş sınavlarından ötürü sayısal ve sözel dersleri görsel sanatlar dersinden çok önemsediklerini göstermektedir. Görsel Sanatlar dersi adı altında sınavda doğrudan soru çıkmadığı için öğrencilerin dersi fazla önemsemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4-Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %64,3 kısmı ile özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %59,9 kısmı görsel sanatlar dersini yetenek isteyen bir dersi olarak görmektedir. Bu durum öğrencilerde derse karşı ilgisizliğe, önyargıya kapılmalarına ve görsel sanatlar dersinin yetenekli öğrencilere göre bir ders olarak algılanmasına neden olduğunu göstermektedir.

5-Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %42,7 kısmı görsel sanatlar dersinin kendilerini rahatlattığını belirtirken, özel okulda okuyan öğrencilerin ise çoğunluğu oluşturan %41,1 kısmı dersin kendilerini rahatlatmadığını ifade etmişlerdir. Özel okullarda, öğrencilerin lise giriş sınavlarına hazırlanmalarından dolayı genellikle görsel sanatlar dersi işlenmediği bu derste öğrencilere genellikle test çözdürüldüğü araştırmada elde edilen bulgulardan (bkz, s.40) yola çıkarak ortaya konmuştur. Bu durum görsel dersinde lise giriş sınavlarına yönelik test çözen öğrencilerin isteseler de dersin kendilerini rahatlatmadığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

6-Devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %31,8 kısmı ile özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %51,2 gibi büyük bir kısmının derste öğrendiklerini hayatları boyunca birçok yerde uygulayamayacaklarını belirtmiş olmaları dersin işlevsel olmadığını düşündüklerini göstermektedir.

7-Devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %46,6 kısmı ile özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin %54,5 kısmı görsel sanatlar dersinden düşük not almalarının derse olan motivasyonlarını düşürmediğini belirtmeleri, dersin not ile değerlendirilmesinde bir sakıncası bulunmadığını göstermektedir.

8-Devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %45,8'i sınıfların kalabalık olması gürültü ve sesin resim yapmalarında motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmeleri sınıfların kalabalık olmasından dolayı derse olan ilgi ve isteklerinin buna paralel düştüğünü göstermektedir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerden” Sınıfın kalabalık oluşu gürültü, ses resim yapmamda motivasyonumu düşürüyor” sorusuna Öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %46,7 kısmının hayır cevabını vermesi, özel okullarda sınıf mevcutlarının az olmasından dolayı öğrencilerin çalışmalarını yaparken motivasyonlarının düşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

9-Özel okuldaki öğrencilerden “Görsel sanatlar dersinde genellikle lise giriş sınavlarına yönelik sayısal ve sözel dersler işleniyor test çözülüyor” sorusuna, çoğunluğu oluşturan %48,5'i evet cevabını vermesi öğrencilere görsel sanatlar dersinde lise giriş sınavına yönelik genellikle sayısal ve sözel dersler işlenip test çözdürüldüğü tespit edilmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %93,8 kısmı devlet okullarında görsel sanatlar dersi işlendiğini, Özel okullarda okuyan öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %48,5 dilime ise öğrencilere görsel sanatlar dersinde lise giriş sınavına yönelik genellikle sayısal ve sözel dersler işlenip test çözdürüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

10-Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %77,9'luk dilimi ile özel okuldaki öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %52,1 kısmının görsel sanatlar öğretmeninin katı tutumunun derse karşı motivasyonlarını azaltmadığını belirtmeleri, öğretmenlerin genellikle öğrencilere olumlu davrandığını göstermektedir sonucuna ulaşılmıştır.

11-Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %59,1 kısmı görsel sanatlar öğretmenin dersi zevkli işlediğini belirtmeleri, devlet okulundaki öğretmenlerden memnun kaldıklarını ve öğretmenlerin daha özverili çalıştıklarını göstermektedir.

Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %39,2 kısmının öğretmenin dersi zevkli işlemediğini belirtmeleri, özel okullarda genellikle görsel sanatlar dersinde lise giriş sınavlarına yönelik öğrencilere test çözdürülmesinden dolayı, görsel sanatlar öğretmenleri ders işleyememekte derse karşı isteseler de özverili davranamadıkları söylenebilir.

12- “Ailem Görsel Sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmemi istiyor. ” Sorusuna devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %52,0 kısmı ile özel okullardaki öğrencilerden çoğunluğu oluşturan %64,5 gibi büyük bir kısmının aileleri çocuklarının görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmelerini istemektedir.

Özel ve devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin büyük kısmının ailesi öğrencilerin görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmelerini istemesi dersin fazla önemsenmediğini göstermektedir. Özellikle bu oran özel okullarda %64,5 olarak tespit edilmesi dikkat çekici görünmektedir, bu da özel okulda okuyan çocukların ailelerinin lise giriş sınavından ötürü öğrencilerden beklentilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

13- “Evinizde kültür sanat programları izleniyor mu “Sorusuna; devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %36,4’lük kısmı hayır cevabını vermiştir. Bu durum bize devlet okulunda okuyan öğrencilerin ailelerinin büyük bir kısmının evinde kültür sanat programları izlenmediğini göstermektedir.

“Evinizde kültür sanat programları izleniyor mu” Sorusuna özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %37,0 kısmı evet, %34,4 kısmı hayır, %28,5’inin ailesi ise kısmen cevabını vermiştir. Bu durum özel okulda öğrenim gören ailelerin kültür sanat programlarını devlet okulunda okuyan öğrencilerin ailelerine oranla daha fazla takip ettiğini kültür ve sanata karşı daha ilgili olduklarını göstermektedir sonucuna ulaşılmıştır.

14- “Evinizde kültür sanat kitapları dergileri okunur mu” Sorusuna devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %62,4 lük kısmı ile özel okulda okuyan öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %57,7 kısmı bu soruya hayır cevabını vermiştir. Bu durum bize devlet okulunda ve özel okulda okuyan öğrenci velilerinin kültür ve sanata karşı çok da ilgili olmadıklarını göstermektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda oluşturulan ikinci alt amaca ait bulgular ile ilişkilendirilen sonuçlara, ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri incelenerek anket analizi ile ulaşılmıştır.

Ankete Katılan Öğretmenlere İlişkin sonuçlar;

1- “Ailenin Görsel Sanatlar Dersine Karşı Olumsuz Tutumu Öğrenci Tutumunu Etkiliyor” Sorusuna devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %50,0’si katılıyorum cevabını

verirken, %50,0 si, kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerden ise %25,0'ı katılıyorum cevabını verirken, %75,0'ı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Buradan ailenin derse karşı olumsuz tutumunun öğrenciyi olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

2-“Öğretmenin Öğrenciye Karşı Olumsuz Tutumu Öğrencinin Derse Karşı Tutumunu Etkiliyor” Sorusuna devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %25,0'ı katılmıyorum cevabını verirken %25,0 katılıyorum cevabını vermiş 50,0 kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Özel okulda okuyan öğrencilerden 25,0'ı bu soruya katılmıyorum cevabını verirken, 25,0 katılıyorum cevabını vermiş %50,0'ı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Buradan öğretmenin öğrenciye karşı olumsuz tutumunun öğrenciyi olumsuz etkilediği görülmektedir.

3-“Görsel Sanatlar Dersinin İşleneceği Bir Atölyenin Olmaması Öğrenciyi Olumsuz Etkiliyor.” Sorusuna devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %100 kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Devlet okulunda da görev yapan öğretmenlerin %100'ünün bu soruya kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi bu okullarda görsel sanatlar atölyesinin olmamasından dolayı öğretmenlerin ders işlerken zorlandığını öğrencilerin ise derse karşı ilgi ve istek düzeylerinin düştüğünü göstermektedir

Özel okulda okuyan öğretmenlerden ise bu soruya %75,0'ı katılmıyorum cevabını verirken 25,0'ı katılıyorum cevabını vermiştir. Buradan özel okullarda görsel sanatlar dersine ayrılan bir atölyenin olması öğrencileri olumsuz etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

4-“Lise Giriş Sınavları Öğrenciyi Görsel Sanatlar Dersinden Soğutuyor ”sorusuna, devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %50,0 katılıyorum cevabını verirken 50,0'ı kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerden %100'ü tamamen ise lise giriş sınavlarının öğrenciyi görsel sanatlar dersinden soğuttuğunu belirtmişlerdir. Böylece lise giriş sınavlarının öğrenciyi görsel sanatlar dersinden uzaklaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

5-“Okullarda Sayısal Ve Sözel Derslere Verilen Önemin Görsel Sanatlar Dersine Verilmeyişi Öğrenciyi Olumsuz Yönde Etkiliyor. Sorusuna devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden %50,0'ı katılıyorum cevabını verirken %50,0 kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu soruya özel okulda görev yapan öğretmenlerden %100'ü tamamı kesinlikle katıldıklarını belirtmiştir. Devlet okulunda ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin cevaplarından

okullarda sayısal ve sözel derslere verilen önemin görsel sanatlar dersine verilmeyişi öğrenciyi olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Tez çalışmasında elde edilen sonuçlardan, ortaokul 8.sınıflarda öğrenim gören öğrenci ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda önemli veriler sağlanmaktadır. Bu verilerin Türkiye şartları açısından ele alınmasıyla da öneri maddeleri oluşturulmuştur.

Öğrenci Görüşleri ile İlgili Öneriler

1-Araştırmada öğrencilerin çoğunluğunun görsel sanatlar dersini sevdiği görülmektedir, bunun yanında dersi sevmeyen öğrencilerde bulunmaktadır. Öğretmenin en önemli amacı öğrenciye dersi sevdirmek olmalıdır. Bunun için öğretmenin önce kendisinin dersini sevmesi ve dersini sahiplenmesi gerekmektedir. Öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını, çevre şartlarını ve ilgilerini dikkate alarak programını hazırlamalı, çeşitli görsel materyallerle dersi desteklemelidir.

2-Görsel sanatlar dersi ilköğretim ikinci kademedeki haftada 40 dakikadır bu süre öğrencilerin çalışmalarını tamamlanması için yetersiz görülmektedir. Görsel sanatlar dersinin iki ders saatine çıkarılmalıdır.

3-Araştırmada öğrenciler görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha fazla önemsedikleri görülmektedir. Dolayısıyla 8.sınıf öğrencilerinin son sınıfta girecekleri lise giriş sınavı onlar için önem arz etmektedir. Sınavda sayısal ve sözel derslerden soru sorulmasından dolayı, görsel sanatlar dersi adı altında doğrudan soru sorulmadığı için öğrenciler dersi önemsemedikleri söylenebilir. Sınavda görsel sanatlar dersi adı altında doğrudan soru çıkması öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttıracak dersi önemseyeceklerdir.

4-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu görsel sanatlar dersini yetenekli öğrencilere göre bir ders olarak algılamakta, yeteneklerine güvenmeyen öğrenciler dersi yapamıyorum önyargısıyla, derse karşı ilgisiz kalmaktadır. Öğretmenlerimizin öğrencilere dersin sadece yetenek dersi olmadığını öğrenmeyle çalışmayla yeteneklerini geliştirebileceklerini öğretmeleri gerekir.

5-Görsel sanatlar dersi öğrencilerin kendilerini özgürce ifade ettikleri onları rahatlatan bir ders olmasına karşın özel okullarda okuyan öğrencilere bu derslerde genellikle lise giriş sınavlarına yönelik test çözdürülmesinden dolayı çalışma yapamamaktadır bu durum ise öğrencileri görsel sanatlar dersinden uzaklaştırmaktadır. Okullardaki idarecilerin bu konuda

daha hassas davranmaları gerekmektedir. Bu yönde okul müdürlerine sanat eğitiminin önemi konulu seminerler verilmesi, ayrıca okulların bu konuda denetlenmesi gerekmektedir.

6-Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerini hayatları boyunca birçok yerde uygulayamayacaklarını düşünen öğrencilerin oranı özellikle özel okullarda fazla olması dersin işlevselliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Öğretmenin derste öğrenilen bilgi ve yapılan çalışmaların gündelik hayatta her zaman öğrencilerin karşısına çıkabileceğini anlatması gerekir. Görsel sanatlar dersinin günlük hayatla ilişkilendirilerek anlatılması uygulamada bu konudaki etkinliklere yer verilmesi öğretim kalitesini arttıracaktır.

7-Araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersten düşük not almaları motivasyonlarını düşürmemektedir. Bu durumda dersin not ile değerlendirilmesinde bir sakınca olmadığını göstermektedir. Öğretmen değerlendirmeyi yaparken değerlendirme ölçütlerini dikkate alması öznellikten kaçınmalı nesnel davranması gerekir.

8-Araştırmada devlet okullarında sınıfların kalabalık olduğu tespit edilmiştir. Görsel sanatlar dersi uygulamalı bir ders olmasından dolayı kalabalık sınıflarda gürültü ve ses öğrencilerin derse olan güdülenme düzeyini etkileyecektir. Ayrıca farklı malzemelerle değişik tekniklerde uygulamalar yapılabilmesi için görsel sanatlar dersinde sınıfların ikiye bölünüp ders işlenmesi öğretim kalitesini arttıracaktır.

9-Araştırmada devlet okullarında görsel sanatlar dersi işlendiği, özel okullarda ise lise giriş sınavlarına yönelik öğrencilere genellikle test çözdürüldüğü tespit edilmiştir. Öğrencilerin lise giriş sınavında alacakları puan onları iyi bir lisede öğrenim görmelerini sağlayacağından, bu durum öğrencileri daha çok sayısal ve sözel dersleri önemsemelerine neden olmaktadır; görsel sanatlar dersinden ise doğrudan soru çıkmadığı için öğrenciler görsel sanatlar dersini önemsememektedir. Öğrencilerin, velilerin, idarecilerin dersi önemsemeleri için okullarda alanında uzman kişiler tarafından sanat eğitiminin önemi ve gerekliliğini anlatan seminerler verilmesi gerekir, ayrıca lise giriş sınavında görsel sanatlar dersi adı altında ve kapsamında soru çıkması derse olan ilgiyi arttıracaktır.

10-Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrencilere karşı olumlu davrandığını belirtmişlerdir. Öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan, tüm öğrencileri kucaklayan bir kişilik yapısına sahip olması gereklidir bu konuda öğretmenlerin kendini geliştirmeleri için hizmet içi eğitimler verilebilir.

11-Araştırmada öğrenci ailelerinin birçoğunun kültür ve sanata karşı çokta ilgili olmadıkları görülmüştür. Ailelerin kültür sanata karşı duyarlılıklarını arttırmak için okullarda velilere

yönelik sanat eğitimi ve önemi konulu seminerler verilmesi görsel sanatlar dersinin önemsenmesini sağlayacaktır.

Öğretmen Görüşleri ile İlgili Öneriler

1-Özel ve devlet okullarda görev yapan öğretmenlerin,ailenin görsel sanatlar dersine karşı olumsuz tutumu öğrenci tutumunu etkilediğini belirtmeleri,ailelerin dersi pek önemsemediğini bununda öğrenciye yansıdığını göstermektedir.Öğretmenlerimiz okullarda velilere sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği ile ilgili konferans verilebilir.

2-Devlet okullarında görev yapan öğretmenler,görsel sanatlar dersinin işleneceği bir atölyenin olmayışının öğrenciyi olumsuz etkilediğini belirtmeleri bu okullarda atolye olmadığını göstermektedir.Bu açıdan her okula standartlara uygun görsel sanatlar atolyesi yapılabilir.

3-Görsel sanatlar öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerinin artırılması için uygulamalı hizmet içi eğitimler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Arısoy, A. (1994). *İlkokullarda Resim-İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Artut, K. (2009). *Sanat Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemlerine Giriş*. K. Artut, ve H. Pekmezci (Ed.). *Güzel Sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. (s. 1-29). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Atan, U.& Dalkıran, A. (2008). İlköğretim Okullarındaki Görsel Sanatlar Öğretmenleri ve Fiziki Altyapı Standartlarına Yönelik Bir Durum Değerlendirmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Konya
- Bayram, A. (1993). *Ortaokul çağı (12-15 yaş) çocuğunun resim-iş dersine bakış açısını belirleyen etkenler*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Burçak, N. (2003). *Orta öğretim okullarında resim-is dersinde fiziki ortam yetersizliğinin yarattığı sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Buyurgan, S. & Buyurgan U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem A.
- Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2001) *Sanat eğitimi ve öğretimi* Ankara: Dersal
- Bülbül, H. (2003). *Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesine Dayalı Bir Çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çoban, A. (2007). *Temel kavramlar, öğretim ilke ve yöntemleri*, Ankara: Pegem.

- Daş, K. (2008). *Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Resim Dersine Karşı İlgi Ve Tutumlarını Belirleyen Etmenler*, Yüksek Lisans Tezinde, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretme sanatı* (7. Baskı) Ankara: Pegem A.
- Erbay, F. (1998). 8 yıllık temel eğitim içinde sanat eğitiminin sorgulanması. *Sanat Çevresi Dergisi*, 239, 40-43
- Erinç, Sıtkı M.(1995) *Kültür Sanat Sanat Kültür*. İstanbul Çınar Yayınları
- Eşbulan, G. (2003). *Resim-İş Derslerinin Müzik Eşliğinde Yapılmasının Öğrenci Çalışmalarına Etkileri*. . (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gançaydın, Z. (1990). *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri.-Orta Öğretim Kurumları Resim-İş Öğretimi Sorunları*. Ankara: Şafak
- Gel, H.Yücel (1990). *Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi’nin Resim, -İş olarak Anılan Disiplinlerinin İlk ve Ortaöğretim düzeyindeki Sorunları*. Eğitim Bilimleri
- Gombrich, E.H. (1997-1999) *Sanatın öyküsü*. (Genişletilmiş 2. Baskı) İstanbul: Remzi.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde tasarım ve görsel algı (temel sanat eğitimi)*. Ankara: Sedir
- Göknur, Ş. (2011). *İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın Kazanımlar Boyutunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale
- Halıçmarlı E. (1988). *Yaratıcı kişinin özellikleri*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Hurwitz, A., & Day, M. (1995) *Children and Their Art: Methods for the Elementary School*, Florida : Harcourt Brace College.
- İldanlı, D. (2010) *İlköğretim Okullarının II. Kademesinde Görsel Sanatlar Dersi Haftalık Ders Saati Süresinin Yeterliliğinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlkak, A. (2011) *SBS’ nin görsel sanatlar dersi alan öğrenciler ve velilerinin ders hakkındaki olumsuz görüşlerine olan etkisine yönelik bir araştırma (Bilecik ili örneği)* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İlköğretim Okulları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi1986

İlköğretim Okulları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi1994

İlköğretim Okulları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi2007

İlköğretim Okulları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi2017

Karabacak K. (2010). *Seviye belirleme sınavlarının eğitimde ortaya çıkardığı açmazlar*.

Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Karaca, A. (2006). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Resim Derslerinin Sanat Eğitimi Açısından İncelenmesi, Görülen Temel Sorunlara Uygun Yöntem Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun

Karayağmurlar, B. (1991). *Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi açısından genel eğitim içerisinde sanat eğitiminin yeri*. Dokuz Eylül Üniversitesi 1. Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, İzmir.

Karayağmurlar, B. (1990). *Sanatta yaratıcılık ve eğitim*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Kırıçoğlu, O. T. (1991). *Sanatta eğitim, görmek, anlamak, yaratmak*. Ankara: Eğitim.

Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek anlamak yaratmak*. Ankara: Pegem A.

Kılıçarslan, Ö. (2010). *10 – 12 Yaş Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Bakış Açılarında, Sos yo - Ekonomik ve Kültürel Öğelerin Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koç, E. (2008) *İlköğretim Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi (1948-2007Arası)* Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Kurtulus, Y. (2000)“ Türkiye’de Sanat Eğitimi Tarihi”(Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara

Küçükahmet, L. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.

Millî Eğitim Bakanlığı (1997) *Resim-İş Öğretmen Kılavuz*. İstanbul MEB

Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı*. Ankara MEB.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2008). İlköğretim görsel sanatlar dersi (1-8. Sınıflar) *Öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: Kelebek.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2010). İlköğretim görsel sanatlar dersi (1-8. Sınıflar) *Öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset
- Boydaş, N. (1996) Sanat Kültürü Yansıtır. Millî Eğitim
- Millî. Eğitim. Bakanlığı (2018) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Web: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326GORSEL%20SANATLAR.pdf>, adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesinde Yapılan Değişiklik, Web: <http://tegm.meb.gov.tr.pdf> adresinden alınmıştır.
- Özsoy, V. (2003) *Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. (1.Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Dergisi. Sayı:139, Nisan-Mayıs-Haziran, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Rogers, C. & Freiberg, H. J. (1994). *Freedom to Learn* (3rd Ed.). New York: Macmillan.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*, (2 Baskı), Ankara Tisa.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*, Ankara: Ütopya.
- Smith, R. (1995). *Succesful school management*. London: Cassell.T.C Millî Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü. (1997) *Resim-iş Öğretmen Kılavuzu ilköğretim I. Kademe* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Türenç, T. (1974). Liselerimizde sanat eğitimi, olanaksızlıklar ve ilgisizliklerden yüzünden çok yetersiz kalıyor. *Milliyet Sanat Dergisi*, 83, 1-12
- Yeşilyurt, L.E. (2009) *İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının İşlenişinde Karşılaşılan Temel Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- Yiğitel, F. (2009). *Ergenlik Dönemindeki Çocukların (12-13 Yaş) Duygu Ve Düşüncelerini İfade Etmede Görsel Sanatlar Dersinin Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yolcu, E. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel.

Yurdakul, İ. (1990). *Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Sorunları*. İnci S, Ömer A, Ayşe O. (Ed.). *Türk Eğitim Derneği 8. Öğretim Toplantısı* içinde (s.80). Ankara: Türk Eğitim Derneği.

EKLER

EK:1 Öğrenci Bilgilendirme Formu

**ANKARA İLİ KEÇİÖRENİLÇESİ.....ORTAOKULU’N
DA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ÖRNEKLEMELER
(UYGULAMALAR)**

Sevgili Öğrenci;

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Mesleki Resim-iş Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Prof. Dr. Canan DELİDUMAN yönetiminde Yüksek Lisans Tezi hazırlamaktayım.

Tezin konusu, “. Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Ve Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşleri ”Alınmak üzere hazırlanan elinizdeki anket (14) sorudan oluşmaktadır.

Soruları cevaplamadan önce soru ve seçenekleri lütfen dikkatle okuyunuz ve daha sonra uygun yerleri işaretleyiniz. Araştırmanın bulgularının geçerliği ve güvenilirliği büyük ölçüde size sunulan sorulara vereceğiniz cevaplara bağlı olacağından gerçeği yansıtan görüş ve önerileriniz önem taşımaktadır.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmacı

Esra KAYA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

EK:2 Öğrencilere Yönelik Anket

BÖLÜM I

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE YÖNELİK SORULAR

Aşağıdaki sorulardan size uygun olanı işaretleyiniz lütfen?

TUTUMLAR	EVET	HAYIR	KISMEN
1-Görsel sanatlar dersini <u>seviyorum</u> .			
2-Görsel sanatlar dersinde yaptıklarımı yetiştiremiyorum.			
3-Görsel sanatlar dersi dışındaki sayısal ve sözel dersleri daha <u>önemli görüyorum</u>			
4-Görsel sanatlar dersi bir yetenek dersidir.			
5-Görsel sanatlar dersi rahatlatan bir ders.			
6-Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerimi hayatım boyunca birçok yerde <u>uygulayabilirim</u> .			
7-Görsel sanatlar dersinden düşük not almam motivasyonumu düşürüyor.			
8-Sınıfın kalabalık oluşu gürültü, ses resim yapmamda motivasyonumu <u>düşürüyor</u> .			
9-Görsel sanatlar dersinde genellikle lise giriş sınavlarına yönelik sayısal ve sözel dersler işleniyor test çözülüyor.			
10-Görsel sanatlar öğretmeninin katı tutumu derse karşı motivasyonumu etkiliyor.			
11-Öğretmen görsel sanatlar dersini zevkli işlediği içi dersi <u>seviyorum</u>			
12-Ailem görsel sanatlar dersinden çok sayısal ve sözel derslerle ilgilenmemi istiyor.			
13-Evinizde kültür sanat programları izlenir mi?			
14-Evinizde kültür sanat kitapları dergileri okunur mu?			

EK:3 Öğretmen Bilgilendirme Formu

ANKARA İLİ KEÇİÖREN İLÇESİ.....ORTAOKULU'N DA GÖREV YAPAN GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK ÖRNEKLEMELER (UYGULAMALAR)

Sevgili Öğretmen Arkadaşım;

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Mesleki Resim-iş Eğitimi, Yüksek Lisans Programı, Prof. Dr. Canan DELİDUMAN yönetiminde Yüksek Lisans Tezi hazırlamaktayım.

Tezin konusu, “ . Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Ve Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşleri ”Alınmak üzere hazırlanan elinizdeki anket (5) sorudan oluşmaktadır.

Soruları cevaplamadan önce soru ve seçenekleri lütfen dikkatle okuyunuz ve daha sonra uygun yerleri işaretleyiniz. Araştırmanın bulgularının geçerliği ve güvenilirliği büyük ölçüde size sunulan sorulara vereceğiniz cevaplara bağlı olacağından gerçeği yansıtan görüş ve önerileriniz önem taşımaktadır.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmacı

Esra KAYA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

EK:4 Öğretmenlere Yönelik Anket

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE YÖNELİK SORULAR

Aşağıdaki sorulara size uygun gelen şıkkı işaretleyiniz lütfen?

TUTUMLAR	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1-Ailenin görsel sanatlar dersine karşı olumsuz tutumu öğrenci tutumunu etkiliyor?					
2-Öğretmenin öğrenciye karşı olumsuz tutumu öğrenci tutumlarını etkiliyor?					
3-Görsel sanatlar dersinin işleneceği bir atölyenin olmayışı öğrenciyi <u>olumsuz</u> etkiliyor?					
4-Lise giriş sınavları öğrenciyi görsel sanatlar dersinden <u>soğutuyor</u> ?					
5-Okullarda sayısal ve sözel derslere verilen önemin görsel sanatlar dersine verilmeyişi öğrenciyi <u>olumsuz</u> yönde etkiliyor?					

EK:5 Araştırma İzin Belgesi

T.C
KEÇİÖREN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :84725282-604.01.01-E.2479877
Konu : Araştırma İzni
(Esra KAYA)

24.02.2017

.....MÜDÜRLÜĞÜNE
KEÇİÖREN

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü' nün 2012/13-nolu Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesi' nin 03/01/2017 tarihli ve 14 sayılı yazısı.
c) İl Milli Eğitim Müdürlüğü' nün 24.02.2017 tarih ve 14588481-605.99-E.2432057 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Mesleki Resim İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Esra KAYA' nın "Ortaöğretim 8. Sınıflarının Görsel Sanatlar Dersine Karşı Olumsuz Tutum Geliştirme Nedenleri" konulu tez kapsamında Okulunuzda uygulama yapma talebinin uygun görüldüğüne dair, Milli Eğitim Müdürlüğü' nün ilgi (c) yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Osman KOÇ
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

1-Yazı (10 sayfa)

DAĞITIM

Gereği

1-Ekli listede yer alan okullar

Güvenli Elektronik İmza

Ash ile Aynıdır

24.02.2017

Adres: Cumhuriyet Mahallesi Savur sok. No:1 Keçiören/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Taha KARTAL
Tel:(0312) 361 19 10/1269
Faks: (0312) 361 19 00

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c5ae-0fea-313c-96db-c9d6 kodu ile teyit edilebilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..